

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN TÜRKÇEYE
YÖNELİK KAVRAMSAL YAPILARI, DUYGUSAL
SEMANTİK TUTUMLARI VE METAFORİK
ALGILARININ BELİRLENMESİ**

(Şırnak İli Örneği)

Beyza GÜLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Mustafa YILDIZ

Konya-2019

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Beyza GÜLER			
	Numarası	18068464658			
	Ana Bilim /Bilim Dalı	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı /Türkçe Eğitimi Bilim Dalı			
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	Doktora	
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa YILDIZ			
	Tezin Adı	Ortaokul Öğrencilerinin Türkçeye Yönelik Kavramsal Yapıları, Duygusal Semantik Tutumları Ve Metaforik Algılarının Belirlenmesi (Şırnak İli Örneği)			

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallar uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Beyza GÜLER

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	 EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
---	---	--

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Beyza GÜLER
	Numarası	148303011001
	Ana Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi
	Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa YILDIZ
	Tezin Adı	Ortaokul Öğrencilerinin Türkçeye Yönelik Kavramsal Yapıları, Duygusal Semantik Tutumları ve Metaforik Algılarının Belirlenmesi (Şırnak İli Örneği)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Ortaokul Öğrencilerinin Türkçeye Yönelik Kavramsal Yapıları, Duygusal Semantik Tutumları ve Metaforik Algılarının Belirlenmesi (Şırnak İli Örneği) başlıklı bu çalışma 03/10/2019. tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Prof. Dr. Mustafa YILDIZ	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÜLÜKÇÜ	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Hatice ALTUNKAYA	

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu çalışma, ortaokulda eğitim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Türkçeye yönelik kavramsal yapıları, semantik tutumları ve metaforik algılarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Karma yöntem araştırma modelinde gerçekleştirilen bu çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin Türkçeye yönelik kavramsal yapıları ve algıları nitel araştırma yöntemi, duygusal semantik tutumları ise nicel araştırma yöntemiyle tespit edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin kavramsal yapılarının tespitinde durum çalışması deseni, duygusal semantik tutumlarının tespitinde tarama yöntemi, algılarının tespitinde olgubilim deseni kullanılmıştır. Veriler toplam 473 ortaokul öğrencisinin katılımıyla toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak bağımsız kelime ilişkilendirme testi, çizme-yazma tekniği, semantik tutum ölçeği ve metaforlardan yararlanılmıştır. Kelime ilişkilendirme testi, çizme-yazma tekniği ve metaforla elde edilen veriler içerik analizine göre, duygusal semantik tutum ölçeğiyle elde edilen veriler ise çıkarımsal istatistiksel yöntemlerden yararlanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda bağımsız kelime ilişkilendirme testinden edilen bulgular on beş kategori altında toplanmış, Türkçe kavramıyla ilişkili 189 farklı kelime elde edilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramıyla ilgili bilişsel yapılarının çizme-yazma tekniği kullanılarak elde edilen verilerine ait çizim bulguları dokuz kategori altında belirlenirken, yazım bulguları ise dört kategori altında ortaya çıkmıştır. Duygusal semantik tutum ölçeğinden elde edilen verilere göre ise öğrencilerin Türkçeye yönelik semantik tutumlarının olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin “Türkçe” kavramına yönelik toplam 89 çeşit metafor ürettikleri ve bunun için 326 görüş belirttikleri görülmüştür.

Beş bölümden meydana gelen bu çalışmanın ilk bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi ve alt problemler, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlara yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde; Türkçe öğretimi, kavramsal yapı, duygusal semantik tutum ve metafordan bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde yöntem; çalışmanın amacı, deseni ve çalışma grubu bilgisine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise kelime ilişkilendirme testi, çizme-yazma tekniği,

duygusal semantik tutum ölçeği ve metaforlardan hareketle toplanan bulgular bulunmaktadır. Çalışma sonunda konuyla ilgili sonuçlar yer alırken, verilerin değerlendirilmesi yapılarak araştırma neticesinde elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmam boyunca beni destekleyen, araştırmamda bana yardımcı ve destek olup yol gösteren ayrıca hoşgörüsünü ve sabrını esirgemeyen tez danışmanım, Sayın Prof. Dr. Mustafa YILDIZ'a ve çalışmamın her aşamasında fikirlerinden faydalandığım ve veri analizinde bana yardımcı olan Sayın Doç. Dr. Hakan KURT'a teşekkürlerimi sunarım.

Beyza GÜLER

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Beyza GÜLER				
	Numarası	18068464658				
	Ana Bilim /Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı/Türkçe Eğitimi Bilim Dalı				
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa YILDIZ				
	Tezin Adı	Ortaokul Öğrencilerinin Türkçeye Yönelik Kavramsal Yapıları, Duygusal Semantik Tutumları Ve Metaforik Algılarının Belirlenmesi (Şırnak İli Örneği)				

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramına yönelik kavramsal yapılarını belirleyerek bilgiyi zihinlerinde nasıl organize ettiklerini ve alternatif kavramlarını ortaya çıkarmak ayrıca semantik tutumları ve algılarını belirlemektir. 2017–2018 eğitim-öğretim yılında yapılan bu çalışmaya 5, 6, 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören toplam 473 öğrenci katılmıştır. Karma yöntem araştırma modelinde gerçekleştirilen bu çalışmaya katılan öğrencilerinin Türkçeye yönelik kavramsal yapıları ve algıları nitel araştırma yöntemi, duygusal semantik tutumları ise nicel araştırma yöntemiyle tespit edilmiştir. Veri toplama aracı olarak bağımsız kelime ilişkilendirme testi, çizme-yazma tekniği, semantik tutum ölçeği ve metaforlardan yararlanılmıştır. Veriler içerik analizi ve çıkarımsal istatistiksel yöntemlerden yararlanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda bağımsız kelime ilişkilendirme testinden edilen bulgular 15 kategori altında toplanarak incelenmiştir. Çizme-yazma tekniği kullanılarak elde edilen çizim bulguları 9 kategori, yazım bulguları ise 4 kategori altında incelenmiştir. Belirlenen aritmetik ortalama ve % değerlerine göre öğrencilerin Türkçeye yönelik semantik tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin Türkçe kavramına yönelik toplam 89 çeşit metafor ürettikleri ve bunun için 326 görüş belirttikleri görülmüştür. Üretilen metaforlar 11 kategori altında incelenmiştir. Çalışmanın bulgularından yola çıkılarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Türkçe Dersi, Kelime İlişkilendirme Testi, Duygusal Semantik Tutum, Metaforik Algı

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Beyza GÜLER				
	Numarası	18068464658				
	Ana Bilim /Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı/Türkçe Eğitimi Bilim Dalı				
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa YILDIZ				
	Tezin Adı	The Determination of Conceptual Structure, Emotional Semantic Attitudes and Metaphorically Perceptions for Turkish of Middle School Students (Example of Şırnak Province)				

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the conceptual structures of secondary school students for Turkish Language to find out how they organize information in their minds to reveal alternative concepts and to determine their semantic attitudes and perceptions of secondary school students who participated in this study conducted in 2017-2018 academic year; a total of 473 students participated in the 5th, 6th, 7th and 8th grades. Free-word association test, drawing-writing technique, semantic attitude scale and metaphors were used as data collection tools. The data were analyzed by using content analyze and inferential statistical methods. As a result of the analysis, the findings of the independent word association test were searched under accumulated 15 categories. Drawing-writing technique findings were searched under 9 categories and also writing findings were searched under 2 categories. According to arithmetic value and percentage value it was fasten down that students' semantic attitude to Turkish was positive. It was seen that students' produced 89 kinds of metaphor about "Turkish" concept and opined 326 views for this. Produced metaphors were search under 11 categories. Based on the findings of the study, recommendations were made.

Key Words: Turkish, Turkish Lesson, Word Association Test, Emotional Semantic Attitude, Metaphoric Perception.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
LİSANS TEZİ KABUL FORMU	iii
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİL LİSTESİ.....	xi
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1. 1. Problem Durumu.....	2
1. 2. Araştırmanın Amacı	2
1. 3. Araştırmanın Önemi.....	2
1. 4. Problem Cümlesi.....	3
1. 5. Alt Problemler.....	3
1. 6. Varsayım Sınırlılıkları.....	3
1. 6. 1. Varsayımlar	3
1. 6. 2. Sınırlılıkları	4
1. 7. Tanımlar ve Kısaltmalar.....	4
1. 7. 1. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2. 1. TÜRKÇE ÖĞRETİMİ	6
2. 2. KAVRAMSAL YAPI	8
2. 3. DUYGUSAL SEMANTİK TUTUM	10
2. 4. METAFOR.....	11
2.5. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	18
3. YÖNTEM.....	18
3.1. Çalışmanın Amacı.....	18
3.2. Çalışma Deseni	18
3.3. Çalışma Grubu	19

3.4. Veri Toplama Araçları	19
3.4.1. Kelime İlişkilendirme Testi.....	19
3.4.2. Çizme-Yazma Tekniği	21
3.4.3. Duygusal Semantik Tutum Ölçeği	22
3.4.4. Metafor.....	23
3.5. Verilerin Analizi	24
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	27
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	27
4.1. Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testi ile Elde Edilen Bulgular	27
4.2. Çizme-Yazma Tekniği İle Elde Edilen Bulgular	48
4.3. Duygusal Semantik Tutum Ölçeği İle Elde Edilen Bulgular	56
4.4. Metaforlar ile Elde Edilen Bulgular	58
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	74
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	74
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	74
5.1.1. Kelime İlişkilendirme Testi ile İlgili Sonuç.....	74
5.1.2. Çizme-Yazma Tekniği İle Elde Edilen Sonuçlar	77
5.1.3. Duygusal Semantik Tutum Ölçeği İle Elde Edilen Sonuçlar	78
5.1.4. Metaforlar İle Elde Edilen Sonuçlar.....	79
5.2. Öneriler	82
KAYNAKÇA.....	83
EK-1	87
EK-2	88
EK-3	90
Özgeçmiş.....	90

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ortaokul öğrencilerinin “Türkçe” kavramıyla ilgili bilişsel yapılarının kategorilere göre dağılımı	27
Tablo 2: Ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramıyla ilgili çizme-yazma tekniğiyle elde edilen kategori ve alt kategorilerine ait bulguları.....	49
Tablo 3: KMO ve Bartlett Testine Ait Bulgular	56
Tablo 4: Ölçeğin Analiz Bulgularına Ait Cronbach Alpha Değeri	56
Tablo 5: Türkçeye Yönelik Semantik Farklılık Tutum Ölçeğiyle Elde Edilen Verilerin Betimsel Değerlerine Ait Bulgular.....	57
Tablo 6: Ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar.....	58
Tablo 7: Ortaokul öğrencilerinin geliştirdikleri metaforların kategorilere göre dağılımı	60
Tablo 8: “Bilgi İle İlgili Kavramlar alan metaforlar ve açıklama örnekleri.....	60
Tablo 9: “Mecazi İfadeler” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri	62
Tablo 10: “Farklı Adlandırmalar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri	63
Tablo 11: “Doğadaki Canlı Varlıklar ” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri	65
Tablo 12: “Coğrafya ile İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri	67
Tablo 13: “Millî Değer” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri.....	69
Tablo 14: “Eğitim-Öğretim ile İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri.....	70
Tablo 15: “Maddiyatla İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri	71
Tablo 16: “İnsan Bedeniyle İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri	72
Tablo 17: “Aileyle İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri	72
Tablo 18: “Teknolojiyle İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri	73

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testi K 72'ye Ait Cevap Kâğıdı.....	20
Şekil 2: Çizme-Yazma Tekniği K17'ye Ait Cevap Kâğıdı	21
Şekil 3: Duygusal Semantik Tutum Ölçeği K 43'e Ait Cevap Kâğıdı.....	23
Şekil 4: Metafor K 94'e Ait Cevap Kâğıdı	24
Şekil 5: “Coğrafya İle İlgili İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 12).....	50
Şekil 6: “Kişi Adlandırmaları” kategorisine ait çizim örneği (K 16).....	50
Şekil 7: “Millî Değer İfadeleri ” kategorisine ait çizim örneği (K 31).....	51
Şekil 8: “Doğadaki Canlı Varlıklar ” kategorisine ait çizim örneği (K 43)	51
Şekil 9: “Diğer Adlandırmalar ” kategorisine ait çizim örneği (K 62)	51
Şekil 10: “Doğadaki Canlı Varlıklar ” kategorisine ait çizim örneği (K 72)	52
Şekil 11: “Diğer Adlandırmalar ” kategorisine ait çizim örneği (K 82)	52
Şekil 12: “Doğadaki Canlı Varlıklar” kategorisine ait çizim örneği (K 83)	52
Şekil 13: “Soyut İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 90)	53
Şekil 14: “Şekilsel İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 94).....	53
Şekil 15: “Bilgi İle İlgili İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 153)	53
Şekil 16: “Diğer Adlandırmalar” kategorisine ait çizim örneği (K 212)	54
Şekil 17: “Kişi Adlandırmaları” kategorisine ait çizim örneği (K 225).....	54
Şekil 18: “Millî Değer İfadeleri” kategorisine ait çizim örneği (230).....	54
Şekil 19: “Bilgi İle İlgili İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 319)	55
Şekil 20: “Eğitim-Öğretimle İlgili İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 351)	55
Şekil 21: “Eğitim-Öğretimle İlgili İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 458)	55

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insan duygularını, düşüncelerini, yaşadıklarını çevresiyle paylaşmak ve onlar tarafından anlaşılma ister. İnsanlar arasındaki bu duygu, düşünce, bilgi paylaşımı döngüsü iletişim olarak adlandırılmaktadır. İletişim, konuşan ve dinleyen arasında çift yönlü gelişen bir süreçtir. Duygu, düşüncelerin karşılıklı olarak aktarıldığı bu süreç kişiler arasında zihinsel anlamda bir ortaklık kurmada vasıta (Işık, 2004; s. 1).

İletişim sürecinde kişiler arasında zihinsel anlamda ortaklık kurmada iletişime yardımcı olan bir diğer vasıta ise dildir. Dil en çok kullanılan iletişim aracıdır. Bu yönüyle dil, toplumsal ve kültürel yaşamımızı kuşatan bir olgudur.

Dil kavramının çeşitli yönleriyle ilgili birçok tanım yapılmıştır. Dil ile ilgili tanımlara bakıldığında dilin fonksiyonelliği daha iyi anlaşılmaktadır.

“ Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir ” (Ergin, 2004; s. 3).

Dil insanların isteklerini, arzularını anlatmak için kullandıkları sesli işaretler düzenidir. İnsanlar jest, mimik, vücut dili diyebileceğimiz hareketlerle de duygu ve düşüncelerini anlatabilir. Fakat kişinin kendini anlatabildiği en mükemmel anlatma aracı dildir (Banguoğlu, 2007; s. 10).

İnsanlar arasında haberleşmeyi, anlaşmayı sağlayan en gelişmiş iletişim aracı olan dil, canlı ve manevi bir varlıktır. Kuşaktan kuşağa aktarılabilen, ait olduğu toplumun farklı özelliklerini yansıtan sosyal bir kurum olan dil, kültürün muhafızlığını ve taşıyıcılığını da yapan temel varlıktır (Korkmaz, 2009; s. 2).

Dil, bir milletin kültürel değerlerinin en başında yer alır. Bu yüzden dile ayrı bir önem vermek gerekir. Aynı dili konuşarak anlaşan insanlar, millet adı verilen sosyal kurumun temelini oluşturur. Dil insanların duygu, düşünce, bilgiyi birbirlerine

aktarıırken kullandıkları vasıta olduğu için insan topluluklarını bir yığın veya kitle olmaktan kurtararak aralarında duygu düşünce birliği olan bir toplum yani millet hâline getirir (Kaplan, 2012; s. 37). Dil, duygu ve düşünceyi paylaşmakta kullanılan iletişim aracı olmanın yanı sıra insan topluluklarını kültür çerçevesinde birleştirerek millet yapan yapının da adıdır.

İnsanların duygu ve düşüncelerini ifade ederek çevresiyle iletişime geçmesini, kültürün nesilden nesile aktarılmasını sağlayan dil, aynı zamanda insanların dünya ile bütünleşmesini de sağlar. Eğitimin en önemli güç olduğu çağımız dünyasında bu güce ulaşmanın yolunu açan vasıta da dildir. Bu nedenle de dil öğretiminin önemi oldukça fazladır (Güneş, 2017; s. 1).

Yaptığımız bu çalışmada milleti meydana getiren bireylerimizin bir kesiti olan ortaokul öğrencilerinin Türkçeye dair kavramsal yapıları, semantik tutumları ve algılarının tespiti amaçlanmıştır.

1. 1. Problem Durumu

Dil öğretiminin yoğun olarak yapıldığı ortaokul döneminde öğrenim gören öğrencilerin Türkçeye dair duygu, düşünce, algıları merak konusudur. Örneklem olarak seçilen Şırnak ilinde yapılan çalışmada veri toplama aracı olarak kelime ilişkilendirme testi, çizme-yazma tekniği, duygusal semantik tutum ölçeği, metaforlardan faydalanılarak ortaokul öğrencilerinin Türkçeye yönelik kavramsal yapıları, semantik tutumları ve metaforik algıları araştırılmıştır.

1. 2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin Türkçeye yönelik kavramsal yapıları, semantik tutumları ve metaforik algılarının belirlenmesidir.

1. 3. Araştırmanın Önemi

Araştırma ortaokul öğrencilerinin Türkçeye yönelik kavramsal yapılarının, semantik tutumlarının ve metaforik algılarının tek bir çalışmada ele alınması açısından önemlidir. Ayrıca çalışma grubunun seçildiği Şırnak ili, öğretmenlerin genellikle ilk atama yerlerinden biridir. Bu bakımdan çalışma, göreve yeni başlayacak

olan Türkçe öğretmenlerinin görev yapacakları okullardaki öğrencilerin Türkçeye dair ilgi, alaka ve düşüncelerini anlamalarına yardımcı olmaya imkân verecektir.

1. 4. Problem Cümlesi

Şırnak ilinde eğitim gören ortaokul öğrencilerinin Türkçeye yönelik kavramsal yapıları, semantik tutumları ve metaforik algıları nedir?

1. 5. Alt Problemler

Bu tez kapsamında;

1. Ortaokul öğrencilerinin Türkçeye ilgili alternatif kavramları nelerdir?
2. Öğrenciler Türkçeye alakalı görüşlerini şekil, resimle nasıl ifade etmişlerdir?
3. Ortaokul öğrencilerinin Türkçeye yükledikleri duygusal semantik değerler hangi yönde eğilim göstermektedir?
4. Ortaokul öğrencileri, Türkçeye ilişkin sahip oldukları algıları hangi metaforlar aracılığıyla açıklamaktadırlar?
5. Belirtilen bu metaforlar, ortak özellik bakımından, hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

1. 6. Varsayım Sınırlılıklar

1. 6. 1. Varsayımlar

1. Araştırmacı bağımsız kelime ilişkilendirme testi, duygusal semantik tutum ölçeği, çizme-yazma tekniği ve metaforları uygularken ön yargılı değildir.
2. Ortaokul öğrencilerinin bağımsız kelime ilişkilendirme testi anahtar kavramına uygun kelimeler yazabilmeleri, bu kelimeleri cümle içerisinde kullanabilmeleri, duygusal semantik tutum ölçeği üzerinde düşünebilmeleri, anahtar kavrama yönelik çizimlerini doğru ifade edebilen yazımlarla tamamlamaları ve anahtar kelimeye uygun metaforlar geliştirebilmeleri için yeterli süre tanınmıştır.
3. Öğrenciler sorulara istekli ve samimi cevaplar vermişlerdir.

4. Ortaokul öğrencilerinin sorulara cevap verebilecek düzeyde oldukları düşünülmüştür.

6. 2. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, Şırnak ili, Silopi ilçesi, Çalışkan beldesindeki 2017-2018 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören Şehit Binbaşı Ercüment Türkmen İmam Hatip Ortaokulu ve Şehit Binbaşı Ercüment Türkmen Ortaokulu öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma uygulamaya katılan okullarda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerden toplanan veriler ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma ortaokul öğrencilerine uygulanan bağımsız kelime ilişkilendirme testinde yer alan 5 adet anahtar kelime ile sınırlıdır.
4. Bu araştırma adaylar tarafından bağımsız kelime ilişkilendirme testine verilen cevap kelimelerin bir cümle içerisinde kullanılması ile sınırlıdır.
5. Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin Türkçe ile ilgili fikirlerini özgürce ifade edebilecekleri çizme-yazma tekniği ile sınırlıdır.
6. Bu araştırma ortaokul öğrencilerine uygulanan 13 sıfat çiftinden oluşan duygusal semantik farklılık tutum ölçeği ile sınırlıdır.
7. Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin Türkçeyi neye benzettiklerini detaylı olarak ifade edebilecekleri metaforlar ile sınırlıdır.

1. 7. Tanımlar ve Kısaltmalar

1. 7. 1. Tanımlar

Kavram: Düşüncelerimizde yer alan ve kategorilere ayırdığımızda ulaşabildiğimiz soyut düşünce birimleridir (Ekici, Gökmen ve Kurt, 2014).

Metafor: Mecaz, istiare. (Türkçe Sözlük, 2009; s. 1380)

Tutum: Bireye atfedilen ve bireyin bir psikolojik nesne ile ilgili fikir, duygu ve davranışlarını düzene koyan eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 2012; s. 109).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2. 1. TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan, insanın sosyal bir varlık olarak yaşamını devam ettirmesine yardımcı olan dilin öğrenimi ve öğretiminin bilinçli olarak yapıldığı ilk yer okuldur. Cavkaytar (2010; s. 3), ülkemizde ana dili öğretiminin, “Türkçe” dersi kapsamında ilk okuma-yazma ile ilköğretimin birinci basamağında başlamakta olup ortaöğretime kadar devam etmekte olduğunu dile getirmiştir.

Dil öğretimi, rastgele değil; belirli davranışlara yönelik olarak planlı ve programlı olarak yapılmalıdır. O hâlde Türkçe derslerinin işlenişinde uyulması gereken birtakım ilkeler vardır. Bu ilkeleri Kavcar, Oğuzkan ve Sever (1997; s. 9) şöyle sıralamıştır:

“Türkçe derslerinin işleniş ilkeleri:

- *Dil doğal bir ortam içinde öğretilmelidir.*
- *Öğretimde çocuğun kendi dilinden hareket edilmelidir.*
- *Türkçe öğretiminde bütün derslerden yararlanılmalıdır.*
- *Değişik dil çalışmaları arasında sıkı bir ilişki kurulmalıdır.*
- *Çeşitli ders araç ve gereçlerinden yararlanılmalıdır.”*

Türkçe öğretimi yapılırken bireyin bütün yönlerinin geliştirilmesi esas olmalıdır. Bu hususta; dört temel beceri olan dinleme, okuma, yazma, konuşma alanlarının hepsine birden hitap eden bir öğretim yapılmalıdır. Dinleme, okuma, görsel okuma ile elde edilen bilgiler sıralama, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama, analiz ve sentez yapma gibi çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilmeli, öğrenilen yeni bilgiler daha önceki bilgilerle bir araya getirilerek yeniden inşa edilmelidir. Ayrıca, konuşma, yazma, görsel sunu ile zihindeki yeni bilgiler tekrar işleminden geçirilip cümlelere dönüştürülerek bir öğretim programı oluşturulmalıdır.

Türkçe öğretiminin temel hedefi; anlama kabiliyetini geliştirilmesi, anlatma kabiliyeti ve alışkanlığının verilmesi, etkin dinleme kabiliyetinin kazandırılması,

okuma alışkanlığı ve zevkinin benimsetilmesi, temel dil bilgisi kurallarının öğretilmesi, bireysel aktif ve pasif söz dağarcığının zenginleştirilmesi ve dil bilinciyle sevgisinin ortaya çıkarılmasıdır (Sever, 1997).

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine göre hazırlanıp uygulamaya konulan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile belirlenen hedefler şunlardır:

- “Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi”,
- “Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması”,
- “Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması”,
- “Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması”,
- “Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması”,
- “Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi”,
- “Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi”,
- “Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması”,
- “Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi”,

- “Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması” amaçlanmıştır (Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018).

2. 2. KAVRAMSAL YAPI

Bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı olan kavramlar insanların hayatlarını sürdürmelerine yardımcı olan en temel zihinsel oluşumdur. İnsanlar çevrelerinde meydana gelen oluşumları duyu organları vasıtasıyla zihinlerine kaydederler. Daha sonra kaydedilen bilgilere anlam kazandırıp yeniden düzenler, hatta yeni kavram ve bilgiler oluşturabilirler. Kişinin her bir tecrübesi, kavramların dolayısıyla sahnelerin, şemaların ve anlam ağlarının yeniden yapılandırılması anlamına gelmektedir. Zihindeki bu kavramsal öğrenme ve yeniden yapılandırma süreci yaşamın her döneminde devam eder. (Bozkurt, 2018).

Bilişsel yapı kişinin uzun süreli hafızasındaki kavramları, birbirleriyle ilişkilerini varsayımlara dayanarak sembollerle ifade etmesidir (Kurt, 2013a). Kavramların bir araya gelerek oluşturduğu bir bilgi ağı ya da bilgi yapılanması olan bilişsel yapı, insan zihnindeki kavramlar ve kavramlar arası ilişkileri belirten önermelerden oluşturulmaktadır (Doymuş, Canpolat, Pınarbaşı, Bayrakçeken ve Gürses, 1998). Gilbert, Boulter ve Rutherford (1998)’ a göre bireylerin bilişsel yapılarının açıklanmasında anahtar kavramlar hakkında sahip oldukları bilgi ve düşüncelerin ortaya çıkarılması çok önemlidir. Ayrıca zihinsel modellere direkt ulaşmanın mümkün olmadığını, kavramların bilişsel modelleri ifade ettiklerini bu yüzden zihinsel modellere kavramsal öğrenme vasıtasıyla ulaşılabileceğini öne sürmüşlerdir (akt. Kurt, 2013a). Çünkü kavramlar tek başlarına bir anlam ifade etmemektedirler. Kavram, anlamını taşıdığı kavram grubuyla ilişkilendirildiği zaman söz konusu kavramla ilgili anlamı yansıtmakta ve böylece bilişsel yapı ortaya çıkarılmaktadır. Bilişsel yapının oluşturulması dikkat aşamasıyla başlar ve uzun süreli belleğe kaydedilme aşamasına kadar devam eder (Smith, Blakeslee ve Anderson, 1993) . Kavram bilgisi, kavramı tanıma veya kavramın tanım bilmenin yanı sıra kavramlar arasındaki geçişleri ve ilişkileri görebilme yeteneğidir (Ekici, Gökmen ve Kurt, 2014)

Öğrenme kişiye öğretilenle, kişinin zihninde daha önceden var olan kavramların birbirleriyle etkileşime girmesi sonucu gerçekleşmektedir. Kavramsal öğrenme, bireylerin edinmiş oldukları bilginin yapısı ve içeriğine ya da kavramların nitel farklılıklarıyla ilgilenirken, zihinde var olan kavramların farkına varılarak yeni bilimsel kavramın zihinde yapılandırılması ile meydana getirilen bir süreçtir (Kurt ve Ekici, 2013).

Bireylerin öğrenmeyle meydana gelen bilişsel yapılarının açıklanması oldukça zordur. Bilişsel yapı ancak anahtar kavramlar hakkında düşüncelerin ortaya çıkarılması ile elde edilebilmektedir. Anlamli öğrenmenin artırılmasına yönelik çalışmalar eğitimcilerin rehberliğinde ve mutlaka sahip olunan ön bilgilerin tespitiyle gerçekleştirilmelidir (Ekici ve ark., 2014).

Kavramların tam olarak öğrenebilmesi ve zihinde alternatif kavramların oluşmaması için bireylerin mutlaka somut öğrenme tecrübesi yaşamaları gerekmektedir. Konuların soyut olması, bilişsel yapının meydana getirilmesini engelleyen en önemli etkenlerden biridir. Somut öğrenmenin gerçekleşmediği durumlarda zihinde pek çok kavramla ilgili alternatif kavramlar meydana gelebilmektedir (Ekici ve ark., 2014). Öğrenme aşamasında karşılaşılan alternatif kavramlar bireyleri yanlış sonuçlara yönlendirebilmekte ve yeni bilgilerin zihinde doğru olarak yapılandırılmasına engel oluşturabilmektedir.

Bilişsel yapıyı inceleyen tekniklerden en önemli ve en eski olanı, tez kapsamında da tercih edilen “kelime ilişkilendirme testi” ve “çizme-yazma” tekniğidir. Kavramsal öğrenmeyi belirleyebilmek amacıyla kullanılan bu alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri sadece sahip olunan bilgileri değil, aynı zamanda bilişsel yapıları, kavramlar arasındaki ilişkileri, var olan bilgi ile yeni bilgi arasındaki bağlantının kurularak anlamli öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini, zihinde oluşturulan bilgiler ile dış dünyadaki olayların işleyişi arasındaki benzerliklerin ne ölçüde anlaşıldığını ve sahip olunan alternatif kavramları belirlemede kullanılmaktadır (Kurt ve Ekici, 2013).

2. 3. DUYGUSAL SEMANTİK TUTUM

Tutum kelimesi Türk Dil Kurumu Sözlüğünde “tutulan yol, tavır” olarak yer almaktadır (Türkçe Sözlük, 2009; s. 2014). Tarih boyunca tutum için birçok tanım yapılmıştır.

Tutum kelime olarak ilk kez Herbert Spencer tarafından 1862’de bireyin zihinsel durumunu ifade etmek için kullanılmıştır. Tutum, 1888 yılında Lange tarafından laboratuvar çalışmalarında kavram olarak ele alınmış ve incelenmiştir. Daha sonraları psikologlar ve sosyologlar tarafından araştırılan ve tartışılan tutum kavramı gündemdeki konu hâline gelmiştir. Bu araştırma ve tartışmaların sonucunda sosyal psikoloji isimli bilim dalının doğmasına öncülük ettiği iddia edilmiştir (akt. Ekici ve Duran, 2018).

Tutumu kavramsal düzeyde ilk ele alanlar ve tanımlayanlardan birisi de Alport’tur. İlgili kavrama psikoloji açısından bakan Alport’a göre tutum, bireyin tepkisini yönlendirici bir unsur olup davranış biçimini belirlemekte ve nesnelere karşı göstereceği tepkiler üzerinde sinirsel bir hazır bulunuşluluk hâli ile yönlendirici ya da etkin bir güç oluşturulmasını amaçlamaktadır (akt. İnceoğlu, 2004, s. 14).

Freddman , Sears ve Carlsmith (1993, s. 342)’e göre tutum, bireyin kendisine ve çevresindeki herhangi bir olgu, nesne, konu, kavram ya da olaylara karşı olumlu ve olumsuz duyuşsal, bilişsel ve davranışsal tepki eğilimi göstermektir. Hilgard, Atkinson ve Atkinson göre ise tutumu birtakım nesnelere, olgulara ve durumlara karşı yaklaşmak ya da uzaklaşmak olarak ifade etmişlerdir (akt. Ekici ve Duran, 2018).

Tutumu toplumsallaşma süreciyle ilişkilendirerek ele alan Katz ise tutumu bireyin yaşadığı çevreye karşı aldığı tavır, sergilediği duruşu göz önünde bulundurarak bir varlığı, simgeyi, olayı olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirmesi şeklinde tanımlamıştır. Lambert ise bu noktada tutumu; insanlar, gruplar, sosyal konular ve herhangi bir çevresel olayla ilgili örgütlenmiş ve tutarlı bir düşünce, duygu ve tepki biçimi olarak incelemektedir. Doob’un tutuma bakışı ise, bireyin içinde yaşadığı toplumda önemli olduğu düşünülen konulara karşı sergilediği

güdüsel bir tepki olarak karşımıza çıkmaktadır. Tutumu güdü (motive) kavramıyla ilişkilendirilerek tanımlamak gerektiğine inanan Krech, Grutchfield ve M. Sherif; tutumları bireyler için yaşamlarındaki bir olaya karşı güdüsel, duygusal, algısal ve zihinsel süreçlerinin kalıcı ve sürekli bir örgütlenmesi olarak dış dünyaya ait varsayımlar olarak ifade ederken dış dünyanın işleyiş biçimi konusunda yol gösterdiğini savunmaktadır (akt. İnceoğlu, 2004, s. 17).

Tavşancıl (2014, s. 72) ise tutum için tanımlama yaparken tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç ögeden meydana geldiğini ve bu ögeler arasında canlı ve hareketli bir ilişkinin var olduğuna değinmiştir. Bu bilgiye göre bireyin bir konu hakkında sahip olduğu bilgi konuya olumlu bakmasını sağlıyorsa (bilişsel öge), birey o konuya yönelik olumludur (duyuşsal öge). Davranışsal öge ise bireyin bu durumu söylem ve harekete dökmesidir.

Genel anlamda tutum İnceoğlu (2004, s.19)' na göre, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine (motivation) dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir.

2. 4. METAFOR

Türkçe karşılığı “mecaz” olarak ifade edilen metafor kavramı, zihinsel ya da düşünsel anlayışımızı gösteren bir araçtır (Sözcü, 2015). Bireyler metaforlar aracılığıyla kendilerinin ve dış dünyanın duygu ve düşüncelerini tanımlarken yaşam algılarını ve algılama biçimlerini ortaya koymaktadırlar (Girmen, 2007). Metaforların sonuçları düşüncelerimizi yansıtmakta, şekillendirmekte ve davranışlarımızı belirlemektedir (Ekici, 2016).

Bireyler düşüncelerini, sahip oldukları bilgi, beceri ve tutumları sergileyerek, soyut ve bilinen somut kavramlar arasında ilişki kurarak ifade etmeye çalışırken metaforik yapılar oluşturmaktadır (Saban, 2009). Bilinen alandan bilinmeyen bir alana bilgi transferi gerçekleşmesi olarak tanımlanan metaforik düşünme başka bir deyişle iki olgu arasında benzeşme oluşturulması olarak tamamlanmaktadır (Çelikten, 2006).

Zihinde önemli ve derin bağların oluşturulmasıyla bilgiye daha hızlı ulaşılabilir ve bilgi hafızada uzun süre kalabilir böylece kavramsal öğrenme daha başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiş olur (Arslan ve Bayrakçı, 2006). Kavramları anlamak, açıklamak ve ilişkilendirmek amacıyla bireyler, dilsel iletişim araçlarından biri olan metaforları keşfetmiştir. Bireyselliği ön plana çıkaran bir algı aracı ve temel düşünce kaynağı olan metaforlar aracılığıyla, analiz edilmek istenen kavramların nasıl algılandığı, bireyler tarafından ortaya çıkarılışı gerçekleştirilmektedir (Arnett, 1999). Metaforlarda hedef olarak daha soyut bir kavram kullanılması, kaynak olarak daha somut ve fiziksel bir kavram tercih edilmesi bir kavramın daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır (Arslan ve Bayrakçı, 2006).

Metafor, eski bilgi ile yeni bilgiler arasında bir köprü görevi görmektedir. Bu hâliyle metafor, bireylerin zihnindeki soyut kavramları modelleyerek somut hâle getirmekte ve böylece de kavramların öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır. Eğitim alanında kullanılan metaforlar, öğrencilerdeki sezgileri geliştirerek duygusal gelişimi iyileştirmelerine yardımcı olmakta ve anlamayı aktif olarak yapılandıran bir öğrenme yaklaşımı sağlamaktadırlar (Çelikten, 2006). Böylece bireyler konuları kolay öğrenebilmek için zihinlerinde var olan kavramlarla yeni öğrendiği kavramları eşleştirerek bir şema oluşturmakta ve konuyu basitleştirerek soyut kavramları somutlaştırabilmektedir (Singh, 2010).

Metaforlar bilimsel alanda yaygın olarak kullanılır olup bu bilimsel metaforlar aracılığıyla anlaşılması güç bilimsel olayların açıklanması kolaylaştırılmaktadır. İyi bir metafor, hem düşüncelerin gerçekleştirilmesine yardımcı olur hem de bir düşünceyi daha canlı, anlaşılabilir, açık ve aydınlatıcı yapar (Arslan ve Bayrakçı, 2006; Çelikten, 2006).

2.5. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Çalışmaya başlamadan önce yapılan ve çalışma sırasında da yararlanılan Türkçe ve Türkçe dersi ile ilgili çalışmalar araştırılıp incelenmiş ve bu çalışmalar aşağıda veri toplama araçlarına ve tarihlerine göre kronolojik olarak sıralanmıştır.

Kaya ve Taşdere (2016), 28 ilkokul 4. Sınıf öğrencisinin katıldığı çalışma ile öğrencilerin Türkçe dersi kapsamındaki sağlık temasına ilişkin bilişsel yapılarını ve kavramsal değişimlerini araştırmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kelime ilişkilendirme testi kullanılmış ve öğretim sürecinin başında ve sonunda uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre son testteki anahtar kavramlara karşılık verilen cevap kelimelerin sayısında ön teste göre önemli derecede artış olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin bilişsel yapılarında ve kavramsal değişimlerinde sağlık temasının öğrenilmesi yönünde değişim meydana geldiği gözlemlenmiştir.

Melanlıoğlu (2015), araştırmasında 130 ortaokul öğrencisinin Türkçe dersine ilişkin algılarını yaptıkları çizimlerden hareketle tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada “Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine ilişkin algıları nedir?” sorusuna öğrenci çizimleri doğrultusunda cevap aranmıştır. İnceleme neticesinde öğrencilerin Türkçe dersinde zorlandıkları noktaları çizimlerine yansıttıkları saptanmış; zorlandıkları alanların yoğun olarak yazma ve dil bilgisi olduğu gözlemlenmiştir.

Canlı (2006), yüksek lisans tezinde semantik tutum ölçeği kullanarak Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin “Türkçe” ve “Edebiyat” a yükledikleri kavramlar doğrultusunda alanlarına ait bu iki kavrama yaklaşımları ve bakış açılarını araştırmıştır. Yükseköğretim düzeyindeki öğrencilerin öğrenim sürecinin başlangıcındaki ve bitimindeki yaklaşımları karşılaştırılmıştır. Ayrıca öğrencilerin sınıf seviyesine ve cinsiyetine bağlı olarak kavram yüklemeleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı da araştırılmıştır. “Türkçe” ve “Edebiyat” a yüklenen kavramlar arasında da bir karşılaştırma yapılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı öğrencilerinin “Türkçe” ve “Edebiyat” a olumlu bir bakış açısına ve kavram dünyasına sahip oldukları görülmüştür.

Kaya, Arslantaş ve Şimşek (2009), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın örneklemini Kilis ilinde bulunan üç ilköğretim okulunda okuyan toplam 174 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarında anne ve babanın eğitim düzeyi ve

ailenin sosyo-ekonomik seviyesi değişkenlerine göre herhangi bir farklılık görülmemiştir. Ancak cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarının erkek öğrenciler göre daha olumlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Zorbaz ve Habeş (2015), örneklemini 752 ortaokul öğrencisi oluşturduğu çalışmada, İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8.Sınıflar) Öğretim Programında yer alan Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin faktör yapısının incelenmesi ve çeşitli değişkenler çerçevesinde ölçülmesi amaçlamışlardır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin 16 madde şeklinde, toplam varyansın % 49'unu açıklayan iki faktörlü bir yapı gösterdiği belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin çoğunun (% 59,9) Türkçe dersine yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Kızların Türkçe dersine yönelik tutumu erkeklere göre daha olumludur. 5.sınıf (% 74,1'i olumlu) öğrencilerinin 6, 7 ve 8.sınıftakilere göre Türkçe dersine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Anne ve babanın öğrenim durumu anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Günlük tutanların Türkçe dersine yönelik tutumu tutmayanlara göre daha olumludur. Okuma alışkanlığı olanların ve okuma alışkanlığı yönünden olumlu öz değerlendirmelerde bulunanların Türkçe dersine yönelik tutumları, daha az okuyanlara ve öz değerlendirmeleri olumsuz olanlara göre daha olumludur. Türkçe dersine karşı daha olumlu tutuma sahip öğrencilerin ödev yapmakta daha istekli olduğu, Türkçe ödevlerini yapma sıklığının Türkçe dersine yönelik tutumda geniş düzeyde etkili olduğu belirlenmiştir.

Fidan ve Eren (2017), 374 tane 6. Sınıf öğrencisinin katıldığı çalışmada öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarına ilişkin görünümlerin belirleyip ve tutum görünümleri ile eğitime ilişkin motivasyonları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın bulguları, öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarının 'olumlu tutum' ve 'olumsuz tutum' olarak adlandırılan iki anlamlı küme örüntüsü aracılığıyla tanımlanabildiğini göstermiştir. Bulgular ayrıca, 'içsel motivasyon' ve 'motivasyon yoksunluğu' değişkenlerinin söz konusu küme örüntüleriyle anlamlı düzeyde ve seçici biçimde ilişkilendiğini de göstermiştir.

Sevim, Veyis ve Kınay (2012), çalışmalarında Türkçe Eğitimi ve Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümlerinde öğrenim gören son sınıf 142 öğretmen adayının Türkçeye ilgili algılarını metaforlar yoluyla belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmış ve araştırmanın verileri boşluk doldurmayı gerektiren ve tek sorudan oluşan bir formla toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının metafor geliştirirken farklı bilgi alanlarını kullanabildikleri ve yaratıcı düşünebildikleri anlaşılmıştır.

Ulusoy (2013), 258 4. Sınıfta öğrenim gören sınıf öğretmeni adayının katıldığı araştırmasında öğrencilerin Türkçe ve öğrenme alanları hakkında sahip oldukları metaforlar incelemiştir. Üretilen metaforlar nitel ve nicel olarak incelenmiş, sonuçlar Türkçe, dinleme, konuşma, okuma ve yazma başlıkları altında sunulmuş, 34 kategori altında toplamda 944 adet geçerli metafor olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları Türkçeyi en fazla “yapı” ve “müzik” kategorileri altında yer alan metaforlarla açıklamaya çalışmışlardır. Kadın ve erkek öğretmen adaylarının Türkçe ile ilgili ürettikleri metaforlar arasında yapılan karşılaştırmalar anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermiştir.

Pilav ve Elkatmış (2013), tarafından yapılan Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü ve İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören 142 öğrencinin katıldığı çalışmalarında öğretmen adaylarının Türkçeye ilgili algılarının metaforlar yoluyla belirlemeyi amaçlamışlardır. Katılımcılar tarafından toplam 55 metafor geliştirilmiş ve metaforlar “bir toplumu millet yapan bağlayıcı unsur olarak Türkçe, iletişim aracı olarak Türkçe, kurallı, etkileyici ve zengin yapısıyla Türkçe ve hayatımıza yön veren, kültürel aktarım aracı olarak Türkçe” gibi dört temel kategori altında toplanmıştır.

Kadızzade (2014), tarafından yapılan çalışmanın amacı, aktif öğrenme tekniklerinden metafor tekniğini örneklerdirerek açıklamak ve bu yolla öğretmen adaylarının Türkçe algılarını tespit etmektir. 103 öğrencinin katılımıyla yapılan çalışmada toplam 103 metafor geliştirilmiştir. Dokuz kategoride toplanan metaforlar,

Türkçe dersinin kuşatıcı olması, bilgi vermesi, vazgeçilmez olması, tarihle bağ kurması, sonsuzluğu temsil etmesi, çeşitlilikleri bünyesinde barındırması, değerli olması, bağımlılık yapması, zevk vermesi gibi yönlerini ortaya çıkarmıştır. Araştırma bulguları Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe dersi ile ilgili algılarının genel anlamda olumlu özellik taşıdığını göstermiş olmakla birlikte, Türkçe dersini sadece bilgi verme niteliğiyle değerlendirmeyip sanatsal yönünü de ortaya çıkardıkları görülmüştür. Türkçe öğretmen adaylarının alanlarını sevdikleri sonucuna da ulaşılmıştır.

Boylu ve Işık (2017), 51’i erkek 49’u bayan olmak üzere A2, B1 ve B2 seviyelerinde Türkçe öğrenen toplam 100 öğrencinin katıldığı araştırmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçeye yönelik algılarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim yaklaşımından yararlandığı çalışmanın bulgularına göre, katılımcılar Türkçeye ilişkin olarak toplam 100 adet geçerli metafor üretmiştir. Bu bağlamda 100 metafor dikkate alınarak her metaforun kavramsallaştığı alana göre gruplara ayrılmış ve toplam 4 farklı tema altında toplanmıştır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin 31’inin Türkçeyi ihtiyaç olarak gördüğü, 21’inin Türkçeyi zor bulduğunu, 9’unun Türkçeyi ana dili ile veya bildiği bir dille ilişkilendirdiği, 30’unun ise Türkçeye karşı olumlu bir his beslediği görülmüştür.

Taşgın, İleritürk ve Köse (2018), iki okuldan toplam 158 8. sınıf öğrencisinin katıldığı çalışmalarında katılımcıların “Türkçe Dersi” ve “Türkçe Öğretmeni” kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforları incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrenciler Türkçe dersine ilişkin 49 metafor, Türkçe öğretmenine ilişkin 48 metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları 8.sınıf öğrencilerinin Türkçe dersine ve Türkçe öğretmenine karşı olumlu ve olumsuz düşüncelerini ortaya koymuştur.

Dinçel ve Yılmaz (2018), 280 ortaokul öğrencisi ve 135 Türkçe öğretmeni adayının katıldığı çalışmalarında katılımcıların “Türkçe ders” ve “Türkçe öğretmeni” kavramlarına yönelik kullandıkları metaforları karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucunda “Türkçe dersi” kavramına ilişkin ortaokul öğrencilerinin 259, Türkçe öğretmeni adaylarının 243; “Türkçe öğretmeni”

kavramına ilişkin ise ortaokul öğrencilerinin 253, Türkçe öğretmeni adaylarının 252 metaforu incelemeye tabi tutulmuştur. “Türkçe dersi” kavramına ilişkin metaforlar 16 kategori, “Türkçe öğretmeni” kavramına ilişkin metaforlar 10 kategori altında toplanmıştır.

Yukarıda bahsedilen çalışmalardan anlaşılacağı gibi literatürde Türkçe üzerinde ortaokul öğrencilerinin kavramsal yapıları, duygusal semantik tutumları ve algılarının birlikte incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışma ile literatüre farklı ve önemli bir bakış açısı kazandırılacağı düşünülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, ortaokulda eğitim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Türkçeye yönelik kavramsal yapıları, semantik tutumları ve metaforik algılarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

3.2. Çalışma Deseni

Karma yöntem araştırma modelinde gerçekleştirilen bu çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin Türkçeye yönelik kavramsal yapıları ve algıları nitel araştırma yöntemi, duygusal semantik tutumları ise nicel araştırma yöntemiyle tespit edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin kavramsal yapılarının tespitinde durum çalışması deseni, duygusal semantik tutumlarının tespitinde tarama yöntemi, algılarının tespitinde olgubilim deseni kullanılmıştır.

Nitel araştırma, algıları ve olayları bağlı buldukları çevre içerisinde gerçekçi, bütüncül bir şekilde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan, bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013; s. 45).

Nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması, “nasıl” ve “niçin” sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı doğal yaşam çerçevesinde derinliğine incelemesine imkan veren, detaylı veri toplamayı amaçlayan araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013; s. 83).

“Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada kavramlar, olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler ve durumlar olarak çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Olgubilim araştırmaları kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya koymayabilir ancak bir olguyu daha iyi anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilir.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013; s. 78).

Çalışmanın nicel yöntem kullanılan kısmında öğrencilerin duygusal semantik tutumlarının tespitinde tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde , geçmişte ya da hâlen var olan bir durum, araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde tanımlanmaya çalışılarak olduğu şekliyle betimlenerek açıklanır. (Karasar, 1999; s. 77)

3.3. Çalışma Grubu

Çalışma Grubu 2017–2018 eğitim-öğretim yılında yapılan bu çalışmaya, Şırnak ili Silopi ilçesinde bulunan Şehit Binbaşı Ercüment Türkmen Ortaokulu ve Şehit Binbaşı Ercüment Türkmen İmam Hatip Ortaokulunda eğitim-öğretim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden toplam 473 kişi katılmıştır. Çalışma grubunun seçiminde seçiminde, kolay ulaşılabilir durum örneklemesinden yararlanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak bağımsız kelime ilişkilendirme testi, çizme-yazma tekniği, duygusal semantik tutum ölçeği ve metaforlar kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin “Türkçe” kavramına yönelik bilişsel yapıları, kelime ilişkilendirme testi ve çizme-yazma tekniğiyle; semantik tutumları, duygusal semantik tutum ölçeğiyle; algıları ise metaforlar vasıtasıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin Türkçeye yönelik bilişsel yapıları, semantik tutumları ve algıları hakkında detaylı veri toplanması amaçlanmıştır.

3.4. 1. Kelime İlişkilendirme Testi

Bahar, Johnstone ve Sutcliffe (1999), kelime ilişkilendirme testini öğrencinin bilişsel yapısındaki kavramlar arasındaki ilişkileri, yani bilgi ağını gözler önüne seren, uzun dönemli hafızadaki kavramlar arası ilişkilerin yeterli veya anlamlı olup olmadığını tespit etmeye yarayan bir teknik olarak tanımlamışlardır. Bu uygulama zihne gelen fikirlerin sınırlandırılmadan bağımsız olarak uyarıcı bir kelimeyle ilişkili olarak cevaplandırılmasına dayanmaktadır (akt.Taşdere, Özsevgeç ve Türkmen, 2014).

Bu araştırmada bağımsız kelime ilişkilendirme testinin anlaşılmasında zorluk çekilen noktalara ait çeşitli açıklamalara yer verilerek yeterli sürede uygulanmıştır. Ortaokul öğrencilerine bağımsız kelime ilişkilendirme testini tamamlamaları için uyarıcı kelime olarak “Türkçe” kavramı sorulmuştur. Bağımsız kelime ilişkilendirme testini yanıtlayan katılımcılardan K31’e ait bir örnek şekil 1’de yer almaktadır.

UYARICI KELİME: TÜRKÇE

TÜRKÇE-1:
 TÜRKÇE-2:
 TÜRKÇE-3:
 TÜRKÇE-4:
 TÜRKÇE-5:
 CÜMLE:

1- Aşağıya TÜRKÇE kelimesiyle ilişkili zihninizde çağrışım yapan kelimeleri- kavramları 90 sn. içinde yazınız.

TÜRKÇE -1 :	Kolay
TÜRKÇE -2 :	Anlaşılır
TÜRKÇE -3 :	Güzel
TÜRKÇE -4 :	Değerli
TÜRKÇE -5 :	Anlamlı

2- Yukarıdaki cevap kelimelerinizle ilgili 60 sn içinde bağlantılı bir cümle yazınız.

Türkçe benim için kolay, anlamlı, değerli, anlaşılır ve güzel bir dildir. Daha doğrusu Türkçe hayatıdır.

Şekil 1: Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testi K 72'ye Ait Cevap Kâğıdı

Şekil 1’de örneği verilen testte görüldüğü gibi; kelime ilişkilendirme testi iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada; öğrencilerin Türkçe kavramını okuduklarında veya duyduklarında zihinlerine ilk gelen ilk beş kelime sorulmuş ve 90 sn içinde bu kelimeleri ilgili yerlere yazmaları istenmiştir. Anahtar kavramın bu şekilde alt alta yazılmasının sebebi zincirleme cevap riskini önlemektir. Çünkü öğrenci her kavram yazımında anahtar kavrama tekrar dönmezse anahtar kavram yerine cevap olarak yazdığı kelimelerin aklına getirdiği kelimeleri yazabilecektir. Bu durum da testin amacını zedelemektedir. İkinci aşamada; katılımcıların verilen 60 sn’lik sürede anahtar kavramla ilgili cümle yazmaları istenmiş ve verilerin analizi aşamasında yazılan bu cümleler tek tek incelenmiştir. Çünkü anahtar kavramla ilişkilendirilip

cevap olarak yazılan cümle sadece hatırlama düzeyinde, anahtar kavramla anlamlı ilişkisi olmayan çağrışım ürünü de olabilmektedir. Ayrıca ilgili cümle tek bir cevap kelimeye göre daha kompleks ve üst düzey yapıda olacağından cümlenin bilimsel olup olmaması, farklı nitelikte kavram yanılgıları içerip içermediği gibi durumlar değerlendirme sürecini etkilemektedir. (Ekici ve ark., 2014)

3.4.2. Çizme-Yazma Tekniği

Bu tez kapsamında çizme-yazma tekniği kullanılarak ortaokul öğrencilerinin Türkçe konusuna yönelik görüşlerinin derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır (Rennie ve Jarvis, 1995). Çizme-yazma tekniği kavramlarla ilgili düşünce ve tutumlar hakkında doğal ve yüksek nitelikte veri elde edilmesi açısından son derece yararlıdır (Pridmore ve Bendelow, 1995; Backett, Milburn ve McKie, 1999). Katılımcılardan “15 dakika içerisinde “Türkçe” kavramıyla ilgili bildiklerinizi şekille anlatınız?” sorusuna özgürce ve sınırlama getirmeden cevap vermeleri istenmiştir. Çizme-yazma tekniğini cevaplayan katılımcılardan K 17’ye ait bir örnek şekil 2’de yer almaktadır.

Şekil 2: Çizme-Yazma Tekniği K17'ye Ait Cevap Kâğıdı

3.4.3. Duygusal Semantik Tutum Ölçeği

Bu tez kapsamında ortaokul öğrencilerinin “Türkçe” kavramına yükledikleri duygusal semantik değerlerin tespitinde ilk olarak Osgood, Suci ve Tannenbaum tarafından geliştirilen duygusal semantik tutum ölçeği kullanılmıştır. Özellikle sosyal tutumların ölçülmesine uygun olan ölçek, tek bir ölçekte farklı tutumları ölçme imkânı sağlamaktadır. Karşılıklı kutuplarda zıt sıfatlarla tanımlanan niteliklerin yer aldığı iki kutuplu bir derecelendirme ölçeği olan bu ölçekte 5 veya 7 dereceli puan aralığı kullanılabilir. Ölçeğin bir ucu en olumlu, diğer ucu ise en olumsuz duyguyu yansıtan sıfatlarla temsil edilirken orta kategori ise 0 değerini alarak nötr olmayı göstermektedir (Tavşancıl, 2014; s. 168).

Çalışmada Türkçe kavramına uygun sıfatların yer aldığı, katılımcıların Türkçe kavramını anlamsal farklılıklarına göre derecelendirmelerini amaçlayan ve tutumlarını yansıtacak olan 7 dereceli puan aralığına sahip bir semantik farklılık ölçeğinin kullanımı tercih edilmiştir. Katılımcılar karşılıklı kutuplarda bulunan sıfatlardan birini Türkçe kavramına uygunluğu açısından olumludan başlayarak “asla, nadiren, ara sıra, bazen, sık sık, çoğunlukla ve her zaman” şeklinde değerlendirmeye alırken olumsuz sıfatlar ise tam tersi şekilde değerlendirmeye alınarak puanlama yapılmıştır. Bu ölçekten elde edilen tutum puanlarının parametrik olarak ölçeklendiği yani ölçek puanları arasındaki mesafelerin eşit olduğu varsayılmaktadır. Buna göre katılımcıların Türkçe kavramına yönelik olumlu ve olumsuz tutumları arasındaki farklılık ortaya çıkarılmıştır. Öğrencilerin Türkçe kavramına yükledikleri duygusal semantik değerlerin geneline ait hesaplamalar yapılırken, ortalaması 4.44 ve üstü olanlar pozitif, 3.58 ile 4.43 arasındaki değerler nötr, 3.58 değerinin altındaki değere sahip olanlar da negatif tutuma sahip oldukları kabul edilmiş ve değerlendirme yapılmıştır (Lohr ve Bummer, 1992). Bu doğrultuda katılımcılara “Türkçe kavramıyla ilgili hangi özellikleri ilişkilendiriyorsunuz?” sorusuyla ilişkili semantik farklılık tutum ölçeği verilmiştir. Türkçe kavramına ait semantik farklılık tutum ölçeğini cevaplayan katılımcılardan K 43’e ait bir örnek şekil 3’te yer almaktadır.

	+++	++	+	Kısmen	+	++	+++	
Zor	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	Kolay
Zevkli	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Sıkıcı
Karmaşık	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	Basit
Yorucu	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	Yorucu Değil
Değerli	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Değersiz
Gerekli	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Gereksiz
Yararlı	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yararlı Değil
Sevimli	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Sevimsiz
Önemli	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Önemsiz
Öğretici	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Öğretici Değil
Anlamlı	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Anlamsız
Canlı	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Canlı değil
Zengin	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Fakir

Şekil 3: Duygusal Semantik Tutum Ölçeği K 43'e Ait Cevap Kâğıdı

Semantik tutum ölçeği hazırlanırken mümkün olduğunca konunun çok özel boyutlarıyla ilgili olmayan genel sıfatlar tercih edilmiş, iki uzman tarafından güvenilirlik kavram temelinde değerlendirilerek oluşturulmuştur. 13 sıfat çiftinden oluşan ölçme aracı toplam 473 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır.

3.4.4. Metafor

Sackmann (1989)' a göre "Metafor bir kavram veya terimin belirli bir benzerliği ifade etmek amacıyla farklı bir içeriğe uygulandığı dil formudur." (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013; s. 237). Metaforlar bireyin doğayı, çevresini anlamasının, anlamsız gibi görünen nesnel gerçeklikten belirli yorumlar yoluyla anlamlar çıkarıp yaşantı ve deneyime anlam kazandırmada faydalanılan araçlardır. Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramına ilişkin sahip oldukları algılar metaforlar yardımıyla belirlenmiştir. Veriler yapılandırılmış metafor formunun araştırmacı tarafından hazırlanması sonucu toplanmıştır. Formda veri kaybının en aza indirgenmesi, görüş belirtmeyen öğrencinin olmaması ve veri zenginliğinin sağlanması hedeflenerek (Inbar, 1996), öğrencilerin "Türkçe" kavramına ilişkin zihinsel imgelerini belirlemek için her katılımcının "Türkçe... gibidir, Çünkü..." cümlesini bir metafor yazarak ve açıklayarak tamamlamaları istenmiştir. Şekil 4' de ortaokul öğrencilerine uygulanan Türkçe kavramına ait metafor örneği yer almaktadır.

TÜRKÇE: Labirent gibidir.
 Neden?Çünkü: Çok karışık olduğundan nasıl çıkacağını bilmiyor.

Şekil 4: Metafor K 94'e Ait Cevap Kâğıdı

Bu tezin içeriğinde de amaçlandığı gibi metaforun bir araştırma aracı olarak kullanıldığı çalışmalarda “gibi” kavramı genellikle “metaforun konusu” ile “metaforun kaynağı” arasındaki bağı daha açık bir şekilde yansıtmak için kullanılmaktadır. Ayrıca araştırmada “çünkü” kavramına da yer verilerek katılımcıların kendi metaforları için bir “gerekçe” sunmaları istenmiştir. (Ekici, 2016)

Geliştirilen bir metaforun ardından mutlaka “niçin” veya “neden” sorusunun sorulması gerektiği, aksi takdirde bir metaforun tek başına kendi betimsel ve görsel gücünü yeteri kadar ortaya çıkaramayacağı ve bunu ancak “sıfat”larla ilgili soruda gizlemiş olabileceği ifade araştırmacılar tarafından vurgulanmaktadır. Dolayısıyla burada “niçin” sorusunun yanıtı bize bireyler tarafından aynı metafora yüklenen farklı anlamları ve bu farkların hangi amaçla kullanıldığını ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013; s. 243).

3.5. Verilerin Analizi

Tez kapsamındaki verilerin analizine başlamak için katılımcıların cevap kâğıtları 1’den 473’e kadar numaralandırılmıştır. Kelime ilişkilendirme testi, çizme-yazma tekniği ve metaforla elde edilen veriler içerik analizine göre analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde yapılan işlem birbirine benzeyen verileri belli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Veriler içerik analizine göre dört aşamada analiz edilir. Bu aşamalar: “verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması” şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013; s. 260).

Bağımsız kelime ilişkilendirme testinde cevap olarak verilen kelimelerin anlamsal ilişkileri göz öünde bulundurulurarak dikkatli bir şekilde kodlanmıştır. Aynı anlamla cevaplanan kelimeler en sık tekrar edilen kelimeler sınıflandırılmıştır. Kavramla ve diğer kelimelerle ilişkisi olmayan kelimeler değerlendirmeye alınmamıştır. Anahtar kavram için hangi kelimelerin ya da kavramların kaçar defa tekrarlandığını gösteren bir frekans tablosu oluşturulmuştur.

İkinci aşamada, cevap kelimelerden yola çıkılarak kurulan ilgili cümlelerin seçiminde, bulunduğu kategoriyi en doğru şekilde temsil etmesi ve cümlelerin anahtar kavrama ilişkin bilimsel bilgiler içeriyor olmasına dikkat edilmiştir. Öğrencilerin cevap kelimeleri doğrultusunda oluşturdukları ilgili cümlelerden örnekler verilmiştir.

Çizme-yazma tekniğinde ise Türkçe terimiyle ilgili çizim-yazım verileri içerik analizi yöntemine göre analiz edilmiş ve frekans (f) ve yüzde (%) değerleri bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramıyla ilgili çizim ve yazımları belirli kategori ve alt kategoriler altında toplanmış, frekans ve yüzde değerleriyle birlikte tablo halinde verilmiştir. (Kurt ve Ekici, 2013b)

Türkçe kavramına yönelik duygusal semantik farklılık tutum ölçeğinin verilerinin değerlendirilmesinde betimsel istatistikî yöntemlerden frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri SPSS-18 paket programı kullanılarak hesaplanmıştır. İlk olarak her sığata ait frekans, yüzde ve aritmetik ortalama değerleri tek tek hesaplandıktan sonra, her sıfat çifti için toplam aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen puanların 7, 6 ve 5 seçeneklerinde pozitif, 3 seçeneğinde nötr ve 3, 2 ve 1 seçeneğinde ise negatif tutuma sahip katılımcıları işaret ettiği sonucuna varılmış ve dolayısıyla 4,44 ve üzeri puan pozitif, 4,43-3,58 arası nötr ve 3,58 değerinin altındaki değere sahip olanlar ise negatif tutumu ifade etmiştir.

Metaforlara ait verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizine ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramıyla ilgili belirttikleri metaforların en fazla belirtilme sıklığına göre listelendiği kodlama aşaması ile

başlanmış kriterlere uymayan form değerlendirmeye alınmamıştır. Metaforlar tekrar derlenip listelendikten sonra en fazla belirtilme sıklığına göre tablo hâlinde sıralanmıştır. Daha sonra öğrencilerin her bir metafora yönelik belirttikleri gerekçeler göz önünde bulundurularak Türkçe kavramı için belirtilen metaforlar ortak özellikleri bakımından kategorilere ayrılmış ve tablolarda belirtilmiştir. Katılımcıların açıklamaları bağımsız kelime ilişkilendirme testi, çizme-yazma tekniği ve metaforlarda metin içerisinde katılımcı numarası belirtilerek “(K 12)” şeklinde verilmiştir.

Nitel verilerin geçerlik sağlamak için üç önemli süreç gerçekleştirilmiştir. Bunlar: Verilerin kodlanması ve veri analiz süreci detaylı bir şekilde açıklanması, araştırmada elde edilen kategorilere her biri için onu en iyi temsil ettiği varsayılan açıklamalardan örnekler seçilerek bulgular bölümünde yer verilmesi, yorumlarda ilgili araştırmalar arası tutarlılık sağlanmaya çalışılması şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013; s. 291).

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için ise, araştırmada ulaşılan kavramsal kategori altında verilen kodların söz konusu kavramsal kategorileri temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla iki araştırmacının kodları ve kodlara ilişkin kategorileri karşılaştırılmıştır. Araştırma verileri iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlandıktan sonra ortaya çıkan kod ve kategori listesine son şekli verilmiştir. Bu şekilde yapılan veri analizinin güvenilirliği; $[Görüş\ birliği / (Görüş\ birliği + Görüş\ ayrılığı) \times 100]$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 2015; s. 65)

Buna göre:

Kelime ilişkilendirme testi ile yapılan veri alanizinin güvenilirlik kat sayısı: 0,95

Çizme-yazma tekniği ile yapılan veri alanizinin güvenilirlik kat sayısı:0,96

Metafor ile yapılan veri alanizinin güvenilirlik kat sayısı:0,96 şeklindedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde ortaokul öğrencilerinin tez kapsamında gerçekleştirilen bağımsız kelime ilişkilendirme testi, çizme-yazma tekniği, duygusal semantik tutum ve algılarına ait bulgularından sırasıyla bahsedildikten sonra, tespit edilen alternatif kavramlarına yönelik ifadelerine yer verilmiş ve son olarak Türkçe kavramına dair semantik tutum ve algılarına yönelik bilişsel yapı modeli oluşturulmuştur.

4.1. Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testi ile Elde Edilen Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramıyla ilgili bilişsel yapılarına ait elde edilen verilerin analizi sonucunda, cevaplanan kelimelerden toplam 15 kategori oluşturulmuş ve bu kategorilerde cevaplanan kelimeler listelenmiştir. Sonuç olarak Türkçe kavramıyla ilişkili 1727 kelime 15 kategori altında incelenerek her kategoride cevaplanan kelimeler listelenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Ortaokul öğrencilerinin “Türkçe” kavramıyla ilgili bilişsel yapılarının kategorilere göre dağılımı

<i>Kategori</i>	<i>Kod</i>	<i>Frekans</i>	<i>Frekans (%)</i>
1. Olumlu ifadeler	güzel	84	15,2
	zevкли / zevk	66	
	kolay	41	
	değerli	31	
	basit	8	
	zengin	8	
	çalışkan	6	
	canlı	6	
	mükemmel	4	
	kuvvetli	2	
	güçlü	2	
	düzenli/düzen	2	
	muhteşem	1	
	çağdaş	1	
	düzgün	1	
	Toplam: 263		
2. İletişimle ilgili İfadeler	okuma	67	13,2
	konuşma	49	
	yazma	40	

	yazı	31	
	anlama	12	
	anlaşma	6	
	okumayı geliştirme	6	
	anlatım	5	
	iletişim	5	
	okuma yazma	2	
	yazar / şair	2	
	sohbet	1	
	anlayış	1	
	kavrama	1	
	okuduğunu anlama	1	
		Toplam: 229	
3. Dille İlgili İfadeler	dil	127	12,7
	türk dili	42	
	ana dil	26	
	konuştuğumuz dil / konuşma dili	11	
	dilimiz	3	
	ortak dil	2	
	hayat dili	2	
	Kürtçe	2	
	millî dil	1	
	yardımcı dil	1	
	ikinci dilimiz	1	
	okul dili	1	
	kendi dilimizi hatırlatıyor	1	
		Toplam: 220	
	4. Eğitim-Öğretimle İlgili İfadeler	ders	
öğrenmek/öğrenme		42	
okul		26	
öğretici		26	
öğretmek (dil)		10	
çalışmak/çalışma		9	
öğretim		7	
öğrenme		7	
eğitim		6	
bilmek/ tanıma		6	
sınıf		4	
sınav / yazılı		3	
soru		3	
tahta		2	
eğitici		1	
puan	1		

	örneklendirme	1	
		Toplam: 218	
5. Duygu İçeren İfadeler	sevgi/sevilen	36	9,9
	eğlenceli	28	
	saygı/ saygın	17	
	iyi	17	
	mutluluk / mutlu	14	
	sevimli	10	
	duygu	5	
	aşk	5	
	heyecan verici	4	
	sevinç	4	
	samimiyet	4	
	hayal	3	
	güven	3	
	dürüstlük	3	
	gurur	3	
	neşe	3	
	huzur	2	
	başarı	2	
	çekişmeli	2	
	kahramanlık	1	
	onur	1	
	adalet	1	
sorumluluk	1		
ilgi	1		
tutku	1		
	Toplam: 171		
6. Millî değer İfadeleri	Türkiye/ Türk devleti	46	8,1
	bayrak	14	
	Türk / Türk insanları	12	
	vatan / yurt	11	
	millet / ulus / halk	10	
	kültür	6	
	egemenlik	6	
	ülke	4	
	ahlâk	3	
	ay-yıldız	3	
	insan / insanlık	3	
	ırk	3	
	cumhuriyet	3	
	bayram	3	
	yuvamız	2	
	vatandaş / vatandaşlık	2	
	İslam	1	

	inanç	1	
	hürriyet	1	
	bağımsızlık	1	
	millî	1	
	İstiklal Marşı	1	
	kendimiz	1	
	Kürt	1	
	bağımsızlık	1	
		Toplam: 140	
7. Bilgi kaynağı	bilgi	58	6,2
	öğretmen	21	
	Beyza hoca	15	
	araştırma	4	
	rehber	3	
	kılavuz	3	
	ihtiyaç/lazım	2	
	belge	1	
	kaynak	1	
	Toplam: 108		
8. Gelecek İle İlgili ifadeler	hayat / yaşam	53	5,3
	gelecek	15	
	özgürlük	15	
	umut	4	
	her şey	2	
	meslek sahibi olmak	2	
	fırsat	1	
		Toplam: 92	
9. Soyut İfadeler	akıl	25	3,6
	zihin geliştirme / zihin açıcı / Türkçeyi geliştirme	16	
	zeka	6	
	mantık	3	
	arkadaş	3	
	dost	2	
	ışık	2	
	sihir	2	
	emanet	1	
	nefes	1	
	ruhumuz	1	
	barış	1	
		Toplam: 63	
10. Tabiatla İlgili İfadeler	güneş	15	3,1
	yıldız	9	
	çiçek	6	

	dağ	4	
	ağaç	4	
	ay	3	
	evren	2	
	gül	2	
	dünya	1	
	mevsim	1	
	bahar	1	
	bulut	1	
	yeşil	1	
	doğa	1	
	gökyüzü	1	
	deniz	1	
	mavi	1	
		Toplam:54	
11. Olumsuz İfadeler	zor / zorluk	13	2,5
	yorucu	9	
	sıkıcı	9	
	karmaşık / karışık	6	
	kötü	4	
	anlamsız	1	
	yetersizlik	1	
	aptalca	1	
	Toplam:44		
12. Edebî ve Anlamsal İfadeler	hikâye	13	2,4
	şiiir	10	
	konu / ana fikir	8	
	atasözü / deyim	4	
	hatıra	3	
	günlük	2	
	kompozisyon	2	
		Toplam: 42	
13. Tarih	Atatürk	19	1,9
	tarih	6	
	Türk askerleri / kahramanları	3	
	geçmiş	2	
	eski	2	
	Türk tarihi	1	
	Çanakkale Savaşı	1	
		Toplam: 34	
14. Dil Bilgisi	fiiller	8	1,7
	dil bilgisi	5	
	ekler	5	
	zarf	4	

	noktalama işaretleri	3	
	yazım yanlışı / yazım kuralı	3	
	filimsi	2	
	isim	1	
		Toplam: 31	
15. Sanatsal İfadeler	müzik	13	1,0
	sanat	2	
	edebiyat	2	
	şarkı	1	
		Toplam:18	
		Genel toplam:1727	

Tablo 1’de görüldüğü gibi, elde edilen verilerin analizi sonucunda toplam 15 kategori elde edilmiştir. Kategoriler ve bu kategorilerde yer alan kavramların dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Birinci kategoride ortaokul öğrencilerinin, Türkçe kavramına verdikleri ilişkili cevaplar “ *olumlu ifadeler* ” başlığı altında toplanmış ve en baskın kategori olarak ortaya çıkmıştır (f = 272). Bu kategoride çoğu katılımcı “*güzel*”, “*zevkli*”, “*kolay*”, “*değerli*” kelimelerine odaklanırken katılımcılardan bir kısmının “*çalışmak*”, “*basit*”, “*zengin*”, “*çalışkan*”, “*canlı*”, “*mükemmel*”, “*kuvvetli*”, “*güçlü*”, “*düzenli*” kavramlarını ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcılar “*muhteşem*”, “*çağdaş*”, “*düzgün*” ifadelerini ise sadece bir kez kullanmışlardır.

İkinci kategoride katılımcıların verdikleri cevaplar “ *iletişimle ilgili ifadeler* ” başlığı altında toplanmış ve baskın kategorilerden biri olarak ortaya çıkmıştır (f=229). Bu kategoride çoğu katılımcı “*okuma*”, “*konuşma*”, “*yazma*”, “*yazı*” kelimelerine odaklanırken katılımcıların bir kısmının “*anlama*”, “*anlatım*”, “*anlaşma*”, “*iletişim*”, “*okumayı geliştirme*”, “*okuma yazma*”, “*yazar/şair*” kavramlarını ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcıların bu kategoride yazdıkları bir kez tekrar edildilen kelimeler ise “*okuduğunu anlama*”, “*anlayış*”, “*sohbet*”, “*kavrama*” şeklindedir.

Üçüncü kategoride ortaokul öğrencilerinin, Türkçe kavramına verdikleri ilişkili cevaplar “ *dilile ilgili ifadeler* ” başlığı altında toplanmış ve baskın

kategorilerden biri olarak ortaya çıkmıştır (f = 220). Bu kategoride çoğu katılımcı “dil”, “Türk dili”, “ana dil / Türklerin ana dili”, “konuşma dili, konuştuğumuz dil” kelimelerine odaklanırken katılımcılardan bir kısmının “ortak dil”, “dilimiz”, “Kürtçe”, “hayat dili” kavramlarını ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcıların bu kategoride yazdıkları bir kez tekrar edildilen kelimeler ise “yardımcı di”, “ikinci dilimiz”, “okul dili”, “millî dil”, “kendi dilimizi hatırlatıyor” şeklindedir.

Dördüncü kategoride katılımcıların cevapları “eğitim – öğretimle ilgili ifadeler” başlığı altında toplanmıştır (f=209). Bu kategoride katılımcılar tarafından en fazla tekrar edilen ifadeler “ders”, “öğrenmek”, “okul”, “öğretici” olurken daha katılımcılar tarafından daha az tekrar edilen ifadeler “öğretmek”, “öğretim”, “öğrenme”, “eğitim”, “bilmek”, “sınıf”, “sınav”, “soru”, “tahta” şeklinde olmuştur. Bu kategoride sadece bir kez tekrar edilen kavramlar ise “eğitici”, “puan” ve “örneklendirme” dir.

Beşinci kategoride katılımcılar, “duygu içeren ifadeler” ile ilgili ilişkilendirmeler ortaya koymuşlardır (f=171). Bu kategoride katılımcıların belirttiği ilişkilendirmeler çoğunlukla “sevgi”, “eğlenceli”, “saygı”, “iyi”, “mutluluk”, “sevimli” kavramları olurken, daha az sayıda katılımcının ise “duygu”, “aşk”, “heyecan”, “sevinç”, “samimiyet”, “hayal”, “güven”, “dürüstlük”, “gurur”, “neşe”, “huzur”, “başarı”, “çekişmeli” gibi kavramlara odaklandıkları görülmüştür. Katılımcıların bu kategoride yazdıkları bir kez tekrar edildilen kelimeler ise “kahramanlık”, “onur”, “adalet”, “sorumluluk”, “ilgi”, “tutku” şeklindedir.

Altıncı kategoride katılımcılar, “millî değer ifadeleri” ile ilgili ilişkilendirmeler ortaya koymuşlardır (f=140). Bu kategoride katılımcıların belirttiği ilişkilendirmeler çoğunlukla “Türkiye / Türk devleti” , “bayrak”, “Türk / Türk İnsanları”, “millet, ulus, halk” , “vatan / yurt” kavramları olurken, daha az sayıda katılımcıların ise “insan / insanlık”, “ırk”, “kültür”, “ahlâk” , “bayram” , “ay yıldız” , “egemenlik”, “cumhuriyet” , “yuvamız” , “vatandaş” , “ülke” gibi kavramlara odaklandıkları görülmüştür. Katılımcıların bu kategoride yazdıkları bir kez tekrar edildilen kelimeler ise “Kürt” , “kendimiz” , “İslam” , “inanç” , “hürriyet” , “bağımsızlık” , “bağımlılık” , “İstiklâl Marşı” , “millî” şeklindedir.

Yedinci kategori “*bilgi kaynağı*” şeklinde oluşturulmuştur (f=108). Katılımcıların bu kategori ile ilişkilendirmeleri çoğunlukla “*bilgi*”, “*öğretmen*”, “*Beyza hoca*” kavramları olurken daha az katılımcı “*araştırma*”, “*rehber*”, “*kılavuz*”, “*ihtiyaç*” kavramlarını belirtmişlerdir. Katılımcılar tarafından bu kategoride bir kez tekrar edildilen kelimeler ise “*belge*” ve “*kaynak*” tır.

Sekizinci kategoride katılımcıların “*gelecek ifadeleri*” ile ilgili ilişkilendirmelerine yer verilmiştir (f=92). Bu kategoride çoğu katılımcı “*hayat*”, “*gelecek*”, “*özgürlük*” ifadelerini tekrarlarlarken daha az katılımcı ise “*umut*”, “*her şey*”, “*meslek sahibi olmak*” ifadelerini tekrarlamışlardır. Bu kategoride sadece bir defa tekrarlanan ifade ise “*fırsat*” olmuştur.

Dokuzuncu kategori katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda “*soyut ifadeler*” şeklinde oluşturulmuştur (f=63). Bu kategoride katılımcılar tarafından en fazla tekrarlanan ilişkilendirmeler “*akıl*”, “*zihin açıcı*”, “*zeka*” iken katılımcılar tarafından daha az tekrarlanan ilişkilendirmeler “*mantık*”, “*arkadaş*”, “*dost*”, “*ışık*”, “*sihir*” şeklinde olmuştur. Bu kategoride katılımcılar tarafından bir kez tekrarlanan ifadeler ise “*emanet*”, “*nefes*”, “*ruhumuz*” ve “*barış*” şeklindedir.

Onuncu kategorideki veriler “*tabiatla ilgili ifadeler*” başlığı altında toplanmıştır (f=54). Bu kategoride katılımcıların birçoğu “*güneş*”, “*yıldız*”, “*çiçek*” ifadelerini tekrarlarlarken bir kısım katılımcı “*dağ*”, “*ağaç*”, “*ay*”, “*evren*”, “*gül*” ifadelerini tekrarlamıştır. Bu kategoride sadece bir defa tekrarlanan ifadeler ise şunlardır: “*dünya*”, “*mevsim*”, “*bahar*”, “*bulut*”, “*yeşil*”, “*doğa*”, “*gökyüzü*”, “*deniz*” ve “*mavi*” dir.

On birinci kategori “*olumsuz ifadeler*” şeklinde oluşturulmuştur (f=44). Katılımcıların bu kategori ile ilişkilendirmeleri çoğunlukla “*zor*”, “*yorucu*”, “*sıkıcı*” kavramları olurken daha az sayıda katılımcı “*karmaşık*” ve “*kötü*” kavramlarını belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların bu kategoride yazdıkları fakat bir kez tekrar edilen kavramlar ise “*anlamsız*”, “*yetersiz*”, “*aptalca*” şeklinde sıralanabilir.

On ikinci kategori katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda “*edebî ve anlamsal ifadeler*” şeklinde oluşturulmuştur (f=42). Bu kategoride katılımcılar

tarafından en fazla tekrarlanan ilişkilendirmeler “*hikâye*”, “*şiiir*”, “*konu/ana fikir*” iken katılımcılar tarafından daha az tekrarlanan ilişkilendirmeler “*atasözü ve deyim*”, “*hatıra*”, “*günlük*”, “*kompozisyon*” şeklinde olmuştur.

On üçüncü kategori “*tarih*” şeklinde oluşturulmuştur (f = 34). Katılımcıların, bu kategori ile ilişkilendirmeleri çoğunlukla “*Atatürk*” ve “*tarih*” kavramları olurken daha az katılımcı “*geçmiş*”, “*eski*”, “*Türk askerleri / kahramanları*” kavramlarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu kategoride yazdıkları bir kez tekrar edildilen kelimeler ise “*Türk tarihi*” ve “*Çanakkale Savaşı*” dır.

On dördüncü kategoride katılımcılar, “*dil bilgisi*” ile ilgili ilişkilendirmeler ortaya koymuşlardır (f=31). Bu kategoride katılımcıların belirttiği ilişkilendirmeler çoğunlukla “*filler*”, “*dil bilgisi*”, “*ekler*” kavramları olurken, daha az sayıda katılımcının ise “*zarf*”, “*noktalama işaretleri*”, “*yazım yanlışı / yazım kuralı*”, “*filimsi*” gibi kavramlara odaklandıkları görülmüştür. Bu kategoride yalnızca bir kez tekrar edildilen kelime ise “*isim*” dir.

On beşinci kategorideki veriler “*sanatsal ifadeler*” başlığı altında toplanmıştır (f=18). Bu kategoride katılımcılar tarafından en fazla tekrarlanan kelime “*müzik*” olurken daha az tekrarlanan kelimeler “*sanat*” ve “*edebiyat*” olmuştur. “*Şarkı*” sözcüğü ise sadece bir kez tekrarlanmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin “*Türkçe*” kavramıyla ilişkili açıklamalarında belirttikleri cümlelere ait örnekler Tablo 1’de belirlenen kategorilerin sırasına göre düzenlenerek aşağıda verilmektedir.

“Olumlu İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türkiyenin bir dili vardır. Bu dil Türkçedir. Türkçe güzel bir dildir. Zevklidir ve insana neşe katar.” (K 42)

“Türkçe benim için kolay, anlamlı, değerli, anlaşılır ve güzel bir dildir. Daha doğrusu Türkçe hayattır.”(K 72)

“Türkçe zevkli, herkes için zengin, değerli ve iyidir. Herkes için yararlıdır.”(K 75)

“Türkçe güzel, anlamlı ve mantık gerektiren bir dildir.”(K 88)

“Türkçe olmasa hiçbir dili bilemezdik. Türkçe hayatı güzelleştirir.” (K 110)

“Türkçe dili kelime bakımından zengin ve kelimeleri çok değerlidir.”(K 140)

“Türkçe çok güzel, yararlı. Yorumcu değil, insanın zihnini açar. Türkçe benim için değerli bir ders.” (K 237)

“Türkçe çok güzeldir. Türkçe hayattır. Türkçe gelecektir.” (K 278)

“Türkçe kolay, ana dilimiz ve bana ay ve yıldızı hatırlatıyor.” (K 362)

“Türkçe çok eğlenceli ve olay bir ders.” (K 427)

“İletişimle İlgili İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Okulda, kitaplarda, konuşmada, dilde Türkçe kelimeler kullanılır.”(K 1)

“Herkesin ayrı ayrı bir konuşması vardır ve bizimki de Türkçe konuşmaktır.”(K 14)

“Türkçe her şeyi anlatan bir dil ve yazıdır.” (K 49)

“Türkçe çok zevkli bir dildir. Türkçeyle yazmayı okumayı öğrenir, bilgi ediniriz.” (K 92)

“Bizim ana dilimiz tüm duygularımızı, onurumuzu, kendimizi onunla anlatırız.” (K 132)

“Türkçe dersinde dilimizle ilgili metin okudum ve çok şey öğrendim.”(K 146)

“Türk dilini okulda bilgiyle, konuşmakla öğreniriz.” (K 164)

“Türkçe okuma, yazma, Türkçe konuşmayı öğrenmek içindir.Yani Türkçe dersi gereklidir.” (K 177)

“Dilimizle duygularımızı anlamak, anlatmak için tarihi bilmek, Türkçeyi öğrenmek gerekir.” (K 219)

“Türkçe bize Türk dilini daha kolay anlatıp hayatımızı kolaylaştırıp bize okumayı, yazmayı, öğrenmeyi, öğretmeyi ve anlamamızı sağlıyor.” (K 243)

“Türkçe dersinde hikâye okumak çok önemli. En değerli ders ve geleceğin ışığıdır. Türkçe dersi de dili de çok önemlidir.” (K 285)

“Yazmak için okumak, yazmak için kelime hazinesi, kelime hazinesi için hayal etmek, hayal etmemiz için de iletişim kurmamız gerekir.” (K 326)

“Türkçe dersi çok zevklidir. Bazen yazı yazıyoruz, bazen şiir okuyoruz, bazen de kitap okuyoruz.” (K 386)

“Türkçe sayesinde defterime yazı yazabiliyorum, öğretmenimin dediği şeyi anlıyorum ve onunla konuşabiliyorum” (K 425)

“Dil ile İlgili İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türkiyenin dili Türkçedir. Akıllı insan öğretime önem verir ve yazıyı öğrenir.” (K 15)

“Ülkemizin ana dili Türkçedir. Dersi de vardır.” (K 34)

“Türk dili ülkeler arasındaki en gurur verici ve kendine özgü dildir.” (K 39)

“Türkçe aslında güzel olan her şeydir.” (K 47)

“Türkçe hayatı kolaylaştıran bir dildir.” (K 63)

“Biz doğuda Kürtçe konuştuğumuz için Türkçe bizim için gereksiz ama batıya gittiğimizde bizim için gerekli.” (K 79)

“Türkçe, Türk Cumhuriyetinin güzel, anlamlı ve değerli dilidir.” (K 86)

“Türkçe çok güzel bir dil ama biraz zor çünkü yazım yanlışı ve noktalamalara dikkat etmeliyiz.” (K 109)

“Bütün milletin ve vatanın ana dili Türkçedir.” (K 131)

“Türkçe Türkiye’nin ana dili, düşüncesi, kahraman dilidir.” (K 135)

“Türkçe temel bir dilimiz, kültürümüz, beceremiz, bilincimiz en önemlisi bir topluluğun ruhudur.” (K 137)

“Yurdumuzu, ana dilimizi, gururumuzu ve kendimizi yansıtan önemli bir değerdir.” (K 145)

“Türkçe dersi en önemli derstir.” (K 272)

“Türkçe Türk devletinin içinde güzel söz barındıran anlamlı yazı, dildir.” (K 301)

“Benim için Türkçe, ülkemiz olan Türkiye’nin Türk vatandaşlarına sunulmuş okullarda kullanılan dildir.” (K 334)

“Ailem Türkçe konuşmayı sever. Ben de severim ve bilirim.” (K 459)

“Eğitim-Öğretimle İlgili İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türk dilini okula gittiğimizde öğrenir bilgileniriz.” (K 31)

“Türkçe diyince okul ve öğretmenler aklıma geliyor.” (K 22)

“Türkçe Türkiye’nin dilidir, dili olduğu için derstir, ders olduğu için de hayattır.” (K 58)

“Türk dilini okulda öğrenmek çok kolaydır.” (K 83)

“Türkçe çok güzel bir ders, güzel bir dil, yazı ve okumaktır.” (K 115)

“Türkçe Türk’ün dili, okullardaki ders ve zevkli bir yazı çeşitidir.” (K 119)

“Türkiye’nin dili çok güzel bir dildir ve eğitimi çok güzeldir. Ben okulda ders dinlemeyi çok severim.” (K 170)

“Türkçe dersi gelecek için anlamlı, öğretici, gerekli bir derstir.” (K 213)

“Türkçede yararlı bilgiler öğreniriz ve Türkçe dersi çok zevklidir.” (K 227)

“Geleceğimiz için okumamız ve çalışmamız gerekir.” (K 260)

“İnsan okuma yazmayı Türkçe dersinde öğrenir.” (K 300)

“Bizim için okul her şeyden önemli çünkü derslerimizi hayatımızı kolaylaştırır.” (K 316)

“Bana göre Türkçe, ülkemiz olan Türkiyenin Türk vatandaşlarına sunulmuş bir dil olarak okullarda kullanılan dildir.” (K 334)

“Türkçe çok önemli, heyecanlı ve eğlenceli bir derstir.” (K 338)

“Türkçe bana öğretici, o özgürlüktür. İçi zevklidir ve sevgisi aşk gibidir.” (K 371)

“Türkçe güzel olan bir ilimdir, derstir. Hem de çok zevklidir ve ağaçlarla dolu bir hayattır.” (K 389)

“Türkçeyi öğrenmek lazım çünkü eğer Türkçe bilmezsek Türkçemiz gelişmez.” (K 420)

“Okulda Türkçe öğreniyoruz ve çalışıyoruz. Türkçeyi ben çok seviyorum.” (K 422)

“Türkçe dersi bize bilgi verir, yazmayı öğretir.” (K 444)

“Bir gün okula gittim. Önce bana Türkçe dili öğrettiler, okumamı geliştirdiler. Öğrenmek hiç zor değilmiş. Bize de bazılarına okutmak eğlenceliydi. Öğretmek de kolaydı aslında.” (K 467)

“Türkçeyi öğrenmek bizim zekamızı geliştirir.” (K 469)

“Duygu İçeren İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türkçe dili bazen çok işimize yarıyorken bazen yetersiz kalıyor ve Türkçe dersi sayısal zekaya sıkıcı geliyor.” (K 40)

“Türkçe bir hayattır bence. Türkçe güzel bir dildir.” (K 50)

“Kendime göre Türkçeyi önemli, zevkli, sevimli, gerekli, anlamlı bir ders gibi görüyorum.” (K 56)

“Türkçe değişik ve zordur. Bunun sebebi bilgi dolu olmasıdır.” (K 66)

“Türkçesiz hayat olmaz, Türkçe bir ana dildir.” (K 69)

“Türkçe evrenin sonsuzluğu gibi dürüstlük insanlık içerir. Ayrıca centilmenlikle beraber konuşma ahlakı kazandırır.” (K 125)

“Bizim ana dilimiz tüm duygularımızı, onurumuzu, kendimizi anlatmaktır.” (K 132)

“Türkçe dili kelime bakımından zengin ve kelimeleri çok değerlidir.” (K 140)

“Türkçe duygularımızı belli etmemizi sağlar.” (K 178)

“Derse gir, ilgi duy, yazı yaz, okuma yap, Türkleri öğren.” (K 182)

“Aklımızı geliştirir, dürüst olmamızı sağlar, okumamızı geliştirir, konuşmamız düzgün olur ve saygılı oluruz.” (K 226)

“Türkiye mutluluk, hayal, hayat, doğadır.” (K 245)

“İnsanlar için samimiyet, dil, öğreme, kitap, yarar gibi iyi bir şeydir.” (K 298)

“Türkçe güzel bir ders olmasının yanı sıra mantıklı, samimi, düşünceli bir ders ayrıca kültürdür.” (K 323)

“Türkçe basit, zevkli, gerekli, önemli ve aşk gibidir.” (K 370)

“Türkçeyi çok seviyorum. Türkçe saygıdır, sevidir.” (K 378)

“Türkçe çok eğlencelidir.” (K 441)

“Millî Değer ile İlgili İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türkiye’nin dili Türkçedir. Akıllı insan öğretime önem verir ve yazıyı öğrenir.” (K 15)

“Türkiye çağdaş, dili güzel, eğitilmiş ve millî bir ülkedir.” (K 29)

“Türkçe Türkiye’nin ana dilidir, vatan ve millettir.” (K 32)

“Türkçe Türklere ait bir dildir ama çoğu Kürtler de Türkçe konuşuyor.” (K 62)

“Türkçe Türk Cumhuriyeti’nin dili, güzel, anlamlı ve değerli bir dildir.” (K 86)

“Ana dilimiz olan Türkçe Türklerin konuştuğu bir dildir. Ders olarak da önemli bir derstir.” (K 104)

“Bütün milletin ve vatanın ana dili Türkçedir.” (K 131)

“Türkçe ülkemiz için millîdir, önemlidir, zevktir. Çünkü ulusu ve tüm ülkeyi kapsayan dildir.” (K 133)

“Türkçe dili Türkiye’nin resmi dilidir ve edebiyat, dil bilgisi, sözlü, yazılı kavramları da Türkçe dersinde karşılaştığım kelime ve durumlardır.” (K 143)

“Yurdumuzu, ana dilimizi, gururumuzu ve kendimizi yansıtan önemli bir değerdir.” (K 145)

“Türkçe hayattır. Bize vatan sevgisini, Türkiye’yi tanıtan bir bilgi kaynağıdır.”
(K 153)

“Türkçe dili kolay, ana dilimiz ve bana ay ve yıldızı hatırlatıyor.” (K 362)

“Bilgi Kaynağı” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Beyza Hoca eğlenceli, bilgili ve fiilleri, metinleri çok iyi anlatıyor.” (K 2)

“Beyza Hoca ile Türkçe işlerken, Beyza Hoca bize hatıra, günlük ve son olarak kompozisyon yazmayı öğretiyor. Boş derslerde kitap okumamızı istiyor hem de bilgili olmamızı istiyor.” (K 5)

“Türk dilini okula gittiğimizde öğrenir, bilgileniriz.” (K 31)

“Türkçe bize bilgi verir.” (K 37)

“Türkçe genel anlamıyla bilgi dolu zevkli bir dildir.” (K 59)

“Türkiye’de konuşulan bir dil ve Türkiye’de görülen bilgi verici bir derstir.”
(K 100)

“Türkçe dünyadaki en güzel bilgi verici bir derstir. Anlatışı ise bir heyecandır, öğretici bir dildir.” (K 126)

“Türkçe daha çok bilgi ve okumamızı anlaşılır hâle getirmek için değerlidir.”
(K 225)

“Bilip bilmediğimiz her şeyi öğretir.” (K 244)

“Öğretmenimiz bana bilgi verir, okumayı öğretir hayatımıza neşe katar, geleceği sevmememizi sağlar.” (K 264)

“Hikâye okumak bize hem bilgi verir hem de Türkçemizi geliştirir.” (K 312)

“Türkçe bir zihin kutusudur.” (K 351)

“Gelecek ile İlgili İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türkçesiz hayat bir hiçe benzer, konuları mevsim gibi değişir. Ve bazen de çiçek açar.” (K 52)

“Türkçe çok güzel ve çok anlamlı hayatı kolaylaştıran bir dildir.” (K 63)

“Türkçesiz bir hayat olmaz. Türkçe bir ana dildir.” (K 69)

“Türkçe öğretici, zevkli, hayatı anlatan bir dildir.” (K 70)

“Güzel Türkçe konuşmak hayatımızın anlamıdır.” (K 101)

“Türkçe benim için hayatın bir parçası.” (K 216)

“Türkçe bizim için hayattır.” (K 259)

“Geleceğimiz için okumamız ve çalışmamız gerekir.” (K 260)

“Türkçeyi öğrenmek hayatımızı kolaylaştırır.” (K 261)

“Türkçe benim için her şeydir.” (K 262)

“Türkçe hayatımızı renklendiren, iletişimimize katkı sağlayan bir hayattır.” (K 269)

“Geleceğimizi garantiye almak için Türkçeyi bilmek gerekir.” (K 273)

“Türkçe dersinde hikâye okumak çok önemli en değerli ders ve geleceğin ışığıdır.” (K 285)

“Türkçe hem geçmişte hem gelecekte işlenen, işlediğimizde huzur veren ve hayatı yaşatan bir konuşma dilidir.” (K 309)

“Türkçeye hayranım çünkü içinde özgürlük var.” (K 395)

“Yaşamak, saygı, sevgi ve meslek sahibi olmak geliyor.” (K 413)

“Soyut İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türkçeyi öğrenmek çok güzel bir şey.” (K 53)

“Türkçe ana dilimizdir. Atatürk’ün hediyesidir. Bizlere akıllı, bilgili, çalışkan olmamızı öğretir.” (K 76)

“Türkçe dilini düzenli bir şekilde kullananın yazısı, okuması ve aklı gelişir.” (K 108)

“Türkçe temel dilimiz kültürümüz, becerimiz, bilincimiz ve en önemlisi topluluğun ruhudur.” (K 137)

“Türkçe dersi akıllı, bilgili ve çalışkan kişileri yansıtır.” (K 224)

“Türkçe aklımızı geliştirir ve becerikli şeyler yapmamızı sağlar.” (K 226)

“Türkçe çok güzel ve yararlı, yorucu değil. Türkçe insanın zihnini açar. Benim için Türkçe değerli bir ders.” (K 237)

“Türkçe zihni açar ve belli bir süre içerisinde aklımızı açar, Sorun ve benzeri şeyleri yaparız.” (K 330)

“Türkçe bizim zekamızı arttırır ve gururlanırız.” (K 357)

“Türkçe, Türkiye’nin akıl kaynağıdır.” (K 396)

“Türkçe akıllı öğretendir.” (K 383)

“Türkçe dersinde ben hep çalışkan olurum, zihnimi çalıştırırım ve mutlu olurum. Türkçe bizi geliştirir.” (K 399)

“Tabiatla İlgili İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türkçesiz bir hayat düşünülemez. Neşe, çiçek gibi konular değişir. Her şey Türkçeyle güzel.” (K 51)

“Türkçesiz hayat bir hiçe benzer. Konuları mevsim gibi değişir ve bazen de çiçek açar.” (K 52)

“Türkçe insanların çok sık kullandığı bir dildir. Türkçe çok güzel bir kaynaktır.” (K 113)

“Türkçe evrenin sonsuzluğu gibi dürüstlük ve insanlık içerir. Ayrıca centilmenlikle beraber konuşma ahlakı kazandırır.” (K 125)

“Türkçe mutluluk, huzur, hayat, doğadır.” (K 245)

“Türkçe bir çiçek, gül, güneş gibidir.” (K 346)

“Türkçe güneştir. Türkçe egemenliktir.” (K 352)

“Türkçe benim için gurur, mutluluk, aşk, şiir ve güneş gibidir.” (K 376)

“Türkçe ağaçlarla dolu bir hayattır.” (K 389)

“Olumsuz İfadeler ” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türkçe değişik ve zor. Bunun sebebi bilgi dolu olması.” (K 66)

“Türkçe bir ülkenin kendi dilidir. Biraz karışıktır.” (K 93)

“Türkçe gereksiz, yorucu, sıkıcı, anlamsız ve yararsız bir dildir.” (K 94)

“Türkçe çok güzel bir dil ama biraz zor çünkü yazım yanlışlarına ve noktalamaya dikkat etmeliyiz.” (K 109)

“Türkçe bizim için önemli bir dildir. Bizim için kolay ama başkaları için zor.” (K 127)

“Türkçe dersi çok zevklidir. Aynı zamanda yararlı ve zordur. Bazen de çok karmaşık olabiliyor.” (K 130)

“Türkçe çok zor ama faydalıdır.” (K 211)

“Türkçe benim için önemli bir dil ama ders olarak sıkıcı.” (K 230)

“Edebî ve Anlamsal İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Beyza hoca ile Türkçe işlerken Beyza hoca bize hatıra, günlük ve son olarak kompozisyon yazmayı öğretiyor. Boş derslerde kitap okumamızı ve bilgili olmamızı istiyor.” (K 5)

“Eski zamanlar.” (K 8)

“Türkçe bilgiyi, kompozisyonu ve ana fikiri içerir.” (K 20)

“Türkçe denildiğinde metin, konu, kavram, ders ve kelime aklıma geliyor.” (K 165)

“Türkçe duygularımızı dile getirmemizi sağlar.” (K 178)

“Türkçe derslerimiz olmasaydı okula gelemezdik. (K 202)

“Türkçe hikâye okumak ve dilimizi, kültürümüzü konuşarak anlatmaktan ibarettir. Türkçe dersi sayesinde sanat gelişir.” (K 223)

“Bizler Türkçede akrostişler, şiirler ve noktalama işaretlerini öğreniyoruz.” (K 255)

“Türkçe dersinde hikâye okumak çok önemlidir. Türkçe dersi en değerli ders ve geleceğin ışığıdır.” (K 285)

“Türkçeyle okuma yazma biliriz ve hikâye okur yeni konular ediniriz.” (K 299)

“Hikâye okumak bize hem bilgi verir, hem Türkçemizi geliştirir.” (K 312)

“Şiir çok güzeldir.” (K 393)

“Tarih” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Atatürk Türkiye’yi kurtardı.” (K 10)

“Türkçe Atatürk’ün tarihini anlamaktır.” (K 12)

“Türkiye’nin dili Türkçedir. Atatürk Türkçe anlatılır.” (K 91)

“Tarihi bilmek, Türkçeyi öğrenmektir.” (K 219)

“Türkçe eskiden gelen, öğrenmesi kolay bir dildir.” (K 249)

“Türkçe hem geçmişte hem de gelecekte işlenen, işlediğimizde huzur veren ve hayatı yaşatan bir konuşma dilidir.” (K 309)

“Dil Bilgisi” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türkçede okumak için fiilleri öğrenmek lazım.” (K 23)

“Türkçe bağlantılıdır.” (K 28)

“Beyza hoca bu yıl bize, fiilimsi, isim, fiil ve yazım kurallarını anlattı.” (K 124)

“Türkçe dili Türkiye’nin resmi dilidir. Edebiyat, dil bilgisi, sözlü ve yazılı kavramlar Türkçe dersinde karşılaştığım durumlardır.” (K 143)

“Türkçe olmasaydı okuma, yazma, dil bilgisi, ırk, anlaşma, konuşma gibi kavramlar olmazdı. Kimse bilmezdi.” (K 181)

“Kelimeler eklerle, fiillerle anlayış gösterir.” (K 200)

“Ağaçtan oluşan kitap, yaparak olarak oluşmuştur. Günümüze gelen kitap dil bilgisi olarak tanıtılmıştır.” (K 295)

“Sanatsal İfadeler” Kategorisine Ait Örnek Cümleler

“Türkçe bilmezsek müzik de öğrenemeyiz. Eğer Türkçe bilmezsek sanat, iş, meslek, cumhurbaşkanı, ressam olamayız. Türkçe bizim için çok önemlidir.” (K 3)

“Türkçe insanı zenginleştirir. Türkçe müzik gibidir.” (K 204)

“Türkçe benim için Türk dilidir. Çünkü benim en sevdiğim dil Tür dilidir.” (K 373)

“Türkçe benim için çok güzel ve çok kolaydır. Çünkü beni yaşamaya gönderir.” (K 396)

“Türkçe gerekli ve zevklidir.” (K 428)

4.2. Çizme-Yazma Tekniği İle Elde Edilen Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramıyla ilgili bilişsel yapılarının çizme-yazma tekniği kullanılarak elde edilen verilerine ait çizim bulguları “*bilgi ile ilgili ifadeler*” (87), “*eğitim öğretimle ilgili ifadeler*” (71), “*doğadaki canlı varlıklar*” (54) ve “*kişi adlandırmaları*” (46), “*diğer adlandırmalar*” (31), “*millî değer ifadeleri*” (27), “*coğrafya ile ilgili ifadeler*” (25) ve “*soyut ifadeler*” (16) ve “*şekilsel ifadeler*” (10) şeklinde 9 kategori altında belirlenirken, yazım bulguları ise “*soyut ifadeler*” (16), “*bilgi ile ilgili ifadeler*” (6), “*eğitim-öğretim ilgili ifadeler*” (3), ve “*şekilsel ifadeler*” (1) olarak 4 kategori altında incelenmektedir (Tablo 3).

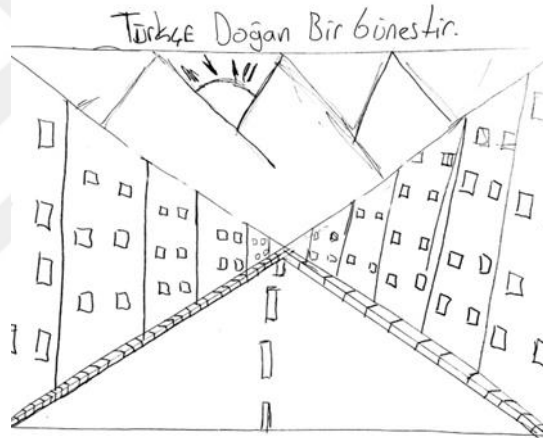
Öğrencilerin çizme-yazma tekniğinde baskın olarak “*bilgi ile ilgili ifadeler*”, “*eğitim öğretimle ilgili ifadeler*” ve “*tabiatla ilgili ifadeler*” kategorileri ile ilgili kavramları belirttikleri, ilgili şekilleri çizdikleri ve açıklamaları yazdıkları görülmüştür. Araştırmada “*bilgi ile ilgili ifadeler*” kategorisinde yoğun olarak kitap, kütüphane şekilleri, “*eğitim-öğretimle ilgili ifadeler*” kategorisinde okul, sınıf şekilleri ve “*tabiatla ilgili kavramlar*” kategorisinde ağaç, çiçek çizimlerinin daha fazla tekrar edildiği görülmüştür.

Tablo 2’ te anlatıldığı gibi 9 kategori altında belirlenen ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramına ait çizim örnekleri şekil 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 ve 21’de ilgili kategori altında gösterilmektedir.

Tablo 2: Ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramıyla ilgili çizme-yazma tekniğiyle elde edilen kategori ve alt kategorilerine ait bulguları

ANA KATEGORİLER	ALT KATEGORİLER	ÇİZİM (f)	YAZIM (f)
Bilgi İle İlgili İfadeler	kitap	47	4
	kütüphane	23	1
	öğretmen	17	1
	Toplam	87	6
Eğitim Öğretimle İlgili İfadeler	okul	35	1
	sınıf	20	1
	defter	5	-
	yazı tahtası	3	-
	sözlük	3	-
	harf	3	1
	kalem	2	-
Toplam	71	3	
Doğadaki Canlı Varlıklar	ağaç	33	-
	çiçek	10	-
	gül	4	-
	doğa	2	-
	kaktüs	1	-
	ayı	1	-
	kuş	1	-
	kelebek	1	-
	nar	1	-
Toplam	54	0	
Kişi Adlandırmaları	insan	32	-
	çocuk	12	-
	anne	2	-
	Toplam	46	0
Diğer Adlandırmalar	yol	13	-
	fener	5	-
	araba	1	-
	uçak	1	-
	anahtar	1	-
	kapı	1	-
	pencere	1	-
	uçurtma	1	-
	balon	1	-
	gülen surat	1	-
	mutlu, üzgün surat	1	-
	canavar	1	-
	yumak	1	-
	ateş	1	-
	aşure tenceresi	1	-
Toplam	31	0	
Millî Değer İfadeleri	bayrak	19	-
	ay yıldız	3	-
	Türkiye	3	-
	dil	2	-
	Toplam	27	0
Coğrafya İle İlgili İfadeler	güneş	11	-
	dünya	8	-
	ay	2	-

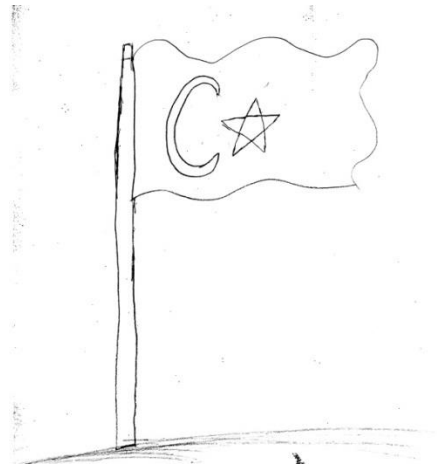
	dağ	2	-
	bulut	1	-
	yağmur	1	-
	Toplam	25	0
Soyut İfadeler	kalp	14	-
	hayat	2	10
	gelecek	-	4
	sonsuzluk	-	1
	özgürlük	-	1
	Toplam	16	16
Şekilsel İfadeler	labirent	3	-
	merdiven	2	-
	bulmaca	2	-
	grafik	1	-
	kare prizma	1	1
	kutu	1	
	Toplam	10	1
Toplam	Toplam	367	26

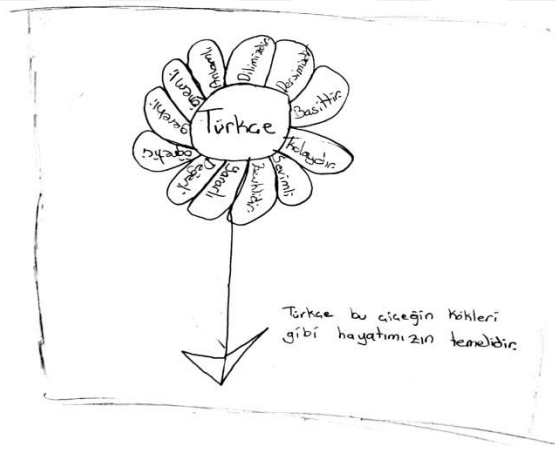
Şekil 5: “Coğrafya İle İlgili İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 12)

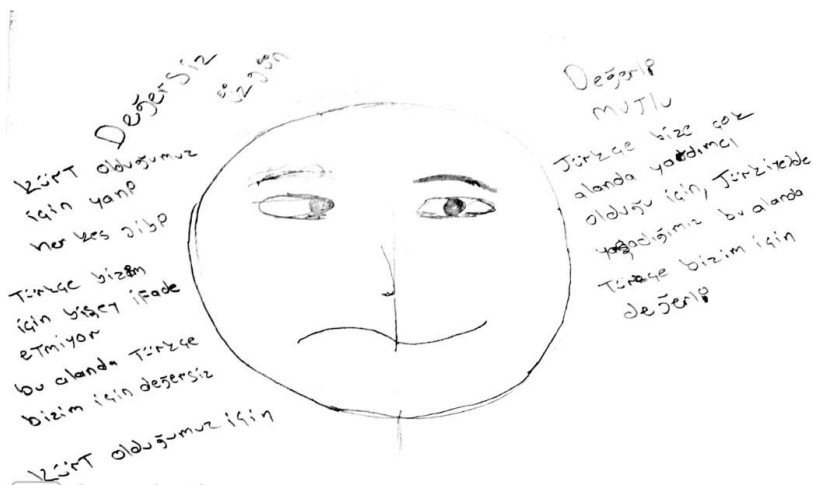
Şekil 6: “Kişi Adlandırmaları” kategorisine ait çizim örneği (K 16)

Şekil 7: “Millî Değer İfadeleri ” kategorisine ait çizim örneği (K 31)

Şekil 8: “Doğadaki Canlı Varlıklar ” kategorisine ait çizim örneği (K 43)

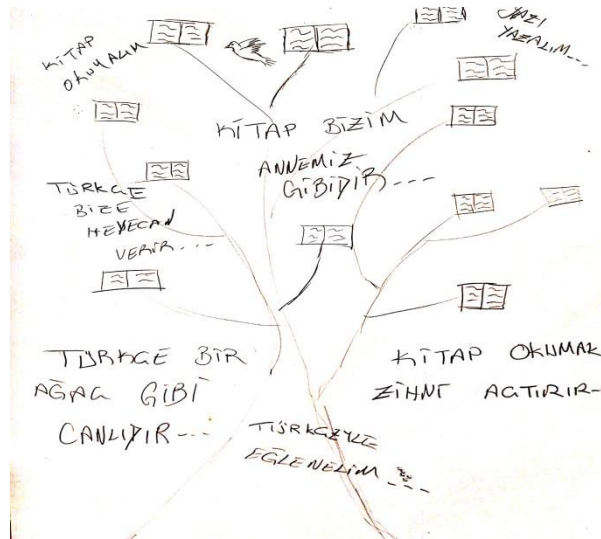
Şekil 9: “Diğer Adlandırmalar ” kategorisine ait çizim örneği (K 62)

Şekil 10: “Doğadaki Canlı Varlıklar” kategorisine ait çizim örneği (K 72)

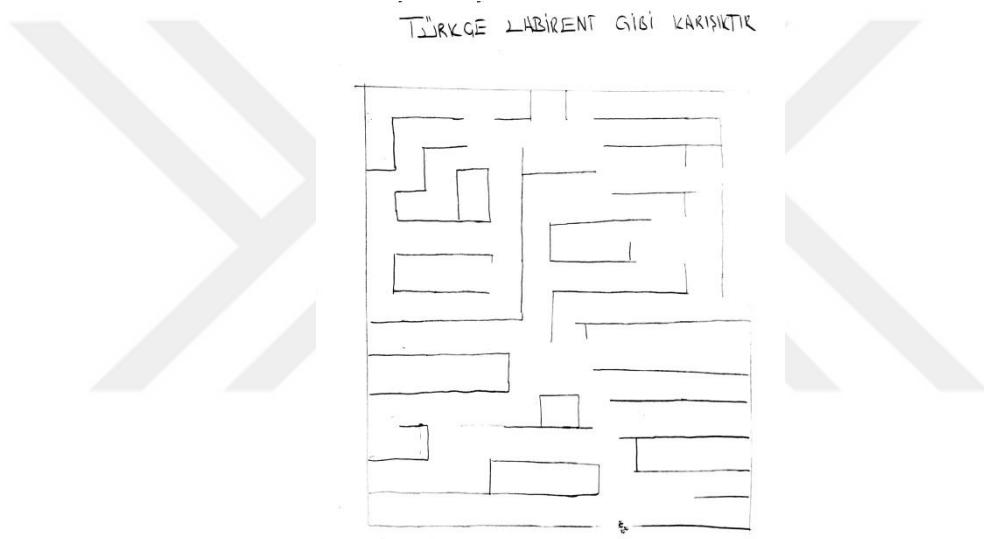
Şekil 11: “Diğer Adlandırmalar” kategorisine ait çizim örneği (K 82)

Şekil 12: “Doğadaki Canlı Varlıklar” kategorisine ait çizim örneği (K 83)

Şekil 13: “Soyut İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 90)

Şekil 14: “Şekilsel İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 94)

Şekil 15: “Bilgi İle İlgili İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 153)

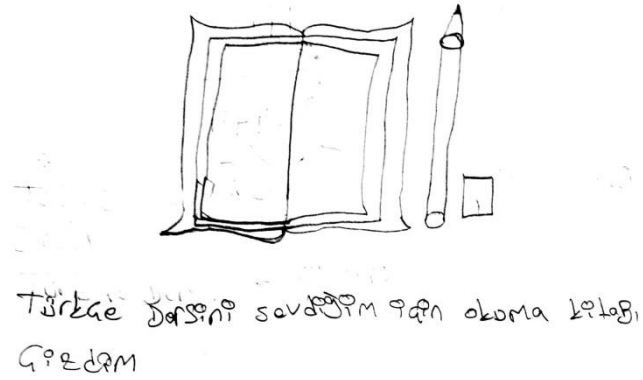
Şekil 16: “Diğer Adlandırmalar” kategorisine ait çizim örneği (K 212)

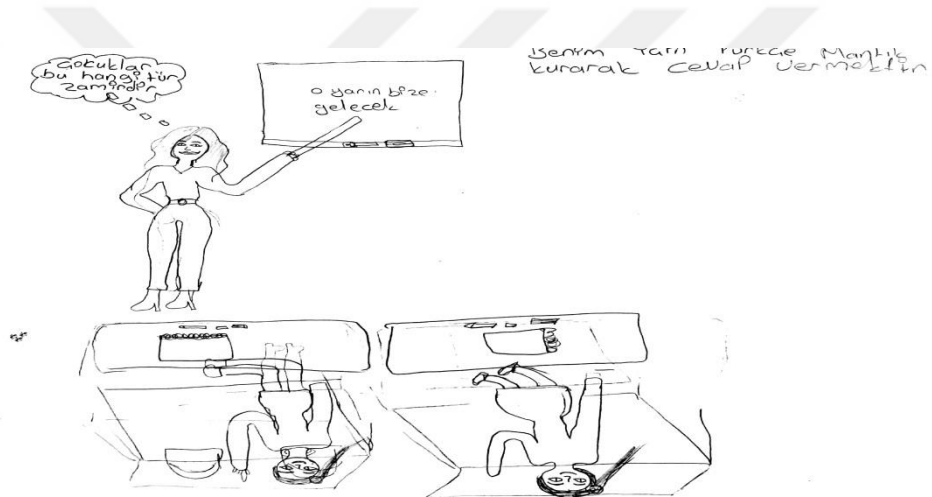
Şekil 17: “Kişi Adlandırmaları” kategorisine ait çizim örneği (K 225)

Şekil 18: “Millî Değer İfadeleri” kategorisine ait çizim örneği (230)

Şekil 19: “Bilgi İle İlgili İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 319)

Şekil 20: “Eğitim-Öğretimle İlgili İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 351)

Şekil 21: “Eğitim-Öğretimle İlgili İfadeler” kategorisine ait çizim örneği (K 458)

4.3. Duygusal Semantik Tutum Ölçeği İle Elde Edilen Bulgular

Tablo 3: KMO ve Bartlett Testine Ait Bulgular

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliğinin Ölçümü.		,911
Bartlett'in Küresellik Testi	Yaklaşık. Ki-Kare	2293,985
	df	78
	Sig.	,000

* $p < 0,05$

Araştırmadan elde edilen verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için yapılan ön analiz çalışmaları neticesinde; KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) (Örnekleme Hacmi Uygunluğu Ölçümü) değeri 0,911 olup, Bartlett Sphericity Testi (Bartlett Bütünlük Testi) sonucu da anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Ki kare değerinin 2293,985; Df'nin 78 olması verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğunu göstermektedir.

Tablo 4: Ölçeğin Analiz Bulgularına Ait Cronbach Alpha Değeri

Cronbach Alpha	Cronbach Alfa Standart Maddelere Dayalı	N öge
,86	,87	13

Hazırlanan 13 maddelik ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,86 olarak bulunmuş ve güvenilirliğinin yeterince yüksek olduğuna karar verilmiştir.

Ölçek güvenilir olduğu için faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin eigen değeri 5,333 ve açıklanan toplam varyans değeri 52,942 şeklindedir.

Tablo 5: Türkçeye Yönelik Semantik Farklılık Tutum Ölçeğiyle Elde Edilen Verilerin Betimsel Değerlerine Ait Bulgular

Semantik İfadeler	N	X	Ss	+++		++		+		Kısmen		+		++		+++	
Kolay/Zor	460	5,034	1,936	147	32,0	102	22,2	25	5,4	85	18,5	25	5,4	36	7,8	18	3,9
Zevkli/Sıkıcı	460	5,491	1,943	211	45,9	89	19,3	37	8,0	55	12,0	19	4,1	16	3,5	21	4,6
Basit/Karmaşık	460	4,758	1,967	116	25,2	93	20,2	49	10,7	81	17,6	56	12,2	27	5,9	28	6,1
Yorucu Değil/Yorucu	460	4,784	2,077	138	30,0	77	16,7	48	10,4	76	16,5	44	9,6	35	7,6	27	5,9
Değerli/Değersiz	460	6,106	1,865	334	72,6	41	8,9	20	4,3	17	3,7	12	2,6	4	,9	13	2,8
Gerekli/Gereksiz	460	6,126	1,839	334	72,6	44	9,6	19	4,1	20	4,3	2	,4	9	2,0	17	3,7
Yararlı/Yararlı Değil	460	6,008	1,872	305	66,3	63	13,7	22	4,8	21	4,6	8	1,7	7	1,5	19	4,1
Sevimli/Sevimsiz	460	5,208	1,936	154	33,5	107	23,3	55	12,0	76	16,5	15	3,3	13	2,8	26	5,7
Önemli/önemsiz	460	6,045	1,857	323	70,2	39	8,5	28	6,1	20	4,3	10	2,2	10	2,2	16	3,5
Öğretici/Öğretici Değil	460	6,041	1,776	297	64,6	65	14,1	4	38	8,3	4,3	4	0,9	5	1,1	18	3,9
Anlamlı/Anlamsız	460	5,815	1,787	244	53,0	94	20,4	34	7,4	46	10,0	5	1,1	9	2,0	16	3,5
Canlı/Canlı Değil	460	4,628	2,141	109	23,7	102	22,2	51	11,1	82	17,8	25	5,4	19	4,1	58	12,6
Zengin/Fakir	460	5,367	1,950	206	44,8	63	13,7	38	8,3	97	21,1	7	1,5	11	2,4	28	6,1

Öğrencilerin belirlenen aritmetik ortalama ve % değerlerine göre Türkçe kavramını daima kolay (X=5,034; %32,0) olarak algıladıkları belirlenirken, daima zevkli (X=5,491; %45,9), daima basit (X=4,758; %25,2), daima yorucu değil (X=4,784; %30,0), daima değerli (X=6,106; %72,6), daima gerekli (X=6,126; %72,6), daima yararlı (X=6,008; %66,3), daima sevimli, (X=5,208; %33,5), daima

önemli ($X=6,045$; %70,2), daima öğretici ($X=6,041$; %64,6), daima anlamlı ($X=5,815$; %53,0), daima canlı ($X=4,628$; %23,7), daima zengin ($X=5,367$; %44,8) yönünde algıladıkları belirlenmiştir.

Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu Türkçe kavramını, en fazla değerli (%72,6) ve gerekli (%72,6) olarak algılamaktadır. Daha sonra sırasıyla önemli (%70,2), yararlı (%66,3) öğretici (%64,6), anlamlı (%53,0), zevkli (%45,9), zengin (%44,8), sevimli (%33,5), kolay (%32,0), yorucu değil (%30,0), basit (%25,2), olarak algılamaktadırlar.

Türkçe kavramına yönelik toplam duygusal semantik farklılık tutum puanı toplam 13 uçlu semantik sıfatın aritmetik ortalamasına göre hesaplanmıştır. Buna göre öğrencilerin toplam tutum puanı ortalaması $X=5,493$ olarak hesaplanmıştır. Bu puan, öğrencilerin genel puan ortalamasına göre Türkçe kavramına yönelik olarak pozitif tutuma sahip olduklarını ifade etmektedir.

4.4. Metaforlar ile Elde Edilen Bulgular

Bu bölüm ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar, bu metaforların ilgili kategoriler altında değerlendirilmesi ve kategorilere ait açıklama örnekleri şeklinde sunulmaktadır.

Tablo 6: Ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar

Metafor sırası	Metafor adı	f	Metafor sırası	Metafor adı	f
1	hayat	37	45	hak	1
2	bilgi	29	46	halk	1
3	kitap	21	47	Türk insanı	1
4	çiçek	15	48	Kalp	1
5	ağaç	14	49	Mutluluk	1
6	güneş	12	50	Özgürlük	1
7	gül	8	51	sıcak yuva	1
8	bayrak	7	52	temel (ev)	1
9	işık	6	53	her şey	1
10	doğa	6	54	Şifre	1
11	yol	6	55	bulmaca	1
12	araba	6	56	pirinç ayıklama	1
13	dünya	5	57	birbirine sıkı bağlanmış ip	1
14	kütüphane	5	58	mor menekşe	1
15	öğretmen	5	59	ay çiçeği	1
16	gelecek	5	60	Çınar	1

17	ay	4	61	Fidan	1
18	su	4	62	Kedi	1
19	bulut	3	63	Koyun	1
20	göz	3	64	Yıldız	1
21	soba	3	65	Ateş	1
22	bilim	3	66	yanardağ ve kutup	1
23	bilim adamı	2	67	Masal	1
24	merdiven	2	68	zengin adam	1
25	oyun	2	69	yakıt	1
26	labirent	2	70	petrol	1
27	anahtar	2	71	amerikan doları	1
28	meyve	2	72	elmas	1
29	okul	2	73	piranta	1
30	alfabe	2	74	önemli organ	1
31	hikâye	2	75	anne	1
32	ansiklopedi	2	76	aile	1
33	kılavuz	2	77	bebek	1
34	akıl	2	78	Teknoloji	1
35	zihin	2	79	televizyon	1
36	vatan	2	80	telefon	1
37	tarih	2	81	Matematik	1
38	altın	2	82	Müzik	1
39	para	2	83	sınav	1
40	zengin	2	84	dağa tırmanmak	1
41	beyin	2	85	boş tribün	1
42	sevgi	1	86	market	1
43	kültür	1	87	silah	1
44	atatürk	1	TOPLAM GÖRÜŞ		315

Tablo 6 incelendiğinde; ortaokul öğrencilerinin “Türkçe” kavramına yönelik toplam 87 çeşit metafor ürettikleri ve bunun için 315 görüş belirttikleri görülmektedir. Metaforların *hayat* (37), *bilgi* (29), *kitap* (21), *çiçek* (15), *ağaç* (14), *güneş* (12), *gül* (8), *bayrak* (7), *ışık*, *doğa*, *yol* ve *araba* (6), *Dünya*, *kütüphane*, *öğretmen* ve *gelecek* (5), *ay* ve *su* (4), *bulut*, *göz*, *soba* ve *bilim* (3) metaforları üzerinde yoğunlaştığı görülürken *bilim adamı*, *merdiven*, *oyun*, *labirent*, *anahtar*, *meyve*, *okul*, *alfabe*, *hikâye*, *ansiklopedi*, *kılavuz*, *akıl*, *zihin*, *vatan*, *tarih*, *altın*, *para*, *zengin*, *beyin* metaforlarının ikişer kez tekrarlandığı belirlenmiştir. Diğer 46 metafor ise birer kez belirtilmiştir.

Metaforların çoğunluğunun Türkçe için hissedilen duygular üzerine geliştirilen canlı ve cansız metaforlardan oluştuğu belirlenmiştir. Öğrencilerin Türkçe kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların açıklamaları/gerekçeleri dikkate alınarak ortak özellikleri bakımından on bir kategoride sınıflandırılması Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7: Ortaokul öğrencilerinin geliştirdikleri metaforların kategorilere göre dağılımı

Kategoriler	Metafor sayısı (f)	%
1. Bilgi ile ilgili kavramlar	64	20,31
2. Mecazi ifadeler	53	16,82
3. Farklı adlandırmalar	53	16,82
4. Doğadaki canlı varlıklar	52	15,87
5. Coğrafya ile ilgili kavramlar	37	11,74
6. Millî değerler	17	5,39
7. Eğitim-öğretim ile ilgili kavramlar	16	5,07
8. Maddiyatla ilgili kavramlar	12	3,80
9. İnsan bedeniyle ilgili kavramlar	6	1,90
10. Aileyle ilgili kavramlar	3	0,95
11. Teknolojiyle ilgili kavramlar	3	0,95
TOPLAM	315	100

Tablo 7’ye göre, öğrencilerin Türkçe kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar on bir kategori altında toplanmıştır. Bunlar “*Bilgi ile ilgili kavramlar*” (64-%20,31), “*Mecazi ifadeler*” (53-%16,82), “*Farklı adlandırmalar*” (53-%16,82), “*Doğadaki canlı varlıklar*” (52-%15,87), “*Coğrafya ile ilgili kavramlar*” (37-%11,74), “*Millî değerler*” (17-%5,39), “*Eğitim-öğretim ile ilgili kavramlar*” (16-%5,07), “*Maddiyatla ilgili kavramlar*” (12-%3,80), “*İnsan bedeniyle ilgili kavramlar*” (6-%1,90), “*Aileyle ilgili kavramlar*” (3-%0,95) ve “*Teknolojiyle ilgili kavramlar*” (3-%0,95) olarak belirlenmiştir. En fazla “*Bilgi ile ilgili kavramlar*”, “*Mecazi ifadeler*” ve “*Farklı adlandırmalar*” kategorisinde yer alan metaforlar belirtilmiştir. Belirlenen kategorilerde yer alan metaforlar ve metaforlara yönelik belirtilen açıklama örneklerine Tablo 8 ile Tablo 18 arasında yer verilmektedir.

Tablo 8: “Bilgi İle İlgili Kavramlar alan metaforlar ve açıklama örnekleri

Kategori	Metafor sayısı (f=64)
1. “ <i>Bilgi ile İlgili Kavramlar</i> ”	bilgi (29), kitap (21), kütüphane (5), öğretmen (5), ansikopedi (2), kılavuz (2)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar:

Bilgi: “Her şeyi anlamamızı sağlar ve bizleri daha bilgili yapar.” (K 17)

“İnsan Türkçeden bilgi ediniyor.” (K 19)

“Fiilleri, atasözleri ve deyimleri anlatır.” (K 20)

“Türkçe insanlara yarayan bilgidir.” (K 65)

“Yeni bilgiler öğreniriz.” (K 253)

“Bize ülkemizle ilgili bilgiler verir.” (K 280)

“Her bilgi var.” (K 339)

“Çünkü gördüğümüz, konuştuğumuz tüm şeylerde bir anlam ortaya çıkar ve bunlar Türkçe dersinde kullanılır.” (K 351)

“Bize bilmediğimiz şeyleri öğretiyor.” (K 355)

“Türkçe her insanın hayatını kolaylaştırır.” (K 361)

“Türkçe benim için her şeydir.” (K 376)

“Geleceğimizde meslek sahibi olmamızı sağlar.” (K 381)

Kitap: “Türkçe bir yazı ve bir dil gibi kitaplarda anlatılır.” (K 49)

“Birbirinden farklı farklı her bilgi içinde var.” (K 73)

“Açınca bir sürü bilgi var.” (K 80)

“Her sayfayı okuduğumuzda farklı bilgiler edinip her şeyi daha iyi kavrayabiliyoruz.” (K 136)

“Türkçe bize tüm şeyleri öğretir.” (K 179)

“Bilgimizi geliştirir.” (K 453)

Kütüphane: “Bir kütüphanede ne kadar bilgi varsa Türkçede de o kadar bilgi var.” (K 71)

“İçerisinden yeni bilgiler, konular öğreniyoruz.” (K 115)

“Orada bir sürü Türkçe kitap okuruz.” (K 123)

“Nasıl kitapsız kütüphane olmazsa Türkçesiz hayat da olmaz.” (K 159)

Öğretmen: “Hayatımızı kolaylaştıran güzel bir şeydir.” (K 99)

“Bize bilgi verirler ve bunlar bize faydalı olur.” (K 178)

Ansiklopedi: “Bize her şeyi öğretir, okumamızı öğrenmemizi sağlar.” (K 177)

Kılavuz: “Dilini öğrenmeme yardım eder.” (K 70)

“Bize her şeyi öğretir.” (K 96)

Tablo 9: “Mecazi İfadeler” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri

<i>Kategori</i>	<i>Metafor sayısı (f=53)</i>
2. “Mecazi İfadeler”	hayat (37), gelecek (5), akıl (2), zihin (2), kalp (1), sevgi (1), mutluluk (1), özgürlük (1), sıcak yuva (1), temel (ev) (1), her şey (1)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar:

Hayat/Yaşam: “Türkçe her yerde kullanılır. Nasıl matematik her yerde lazım ise Türkçe de her yerde kullanılır.” (K 1)

“Türkçe bizim her şeyimizdir. Türkçeyi bilirsek her hayali kurabiliriz.” (K 3)

“Zevkli, eğlenceli bir yoldur Türkçe.” (K 6)

“Türkiye’nin ana dili Türkçe olduğu için ve biz de Türkiye’de yaşadığımız için hayattır.” (K 13)

“Türkçe her yerde ve her zaman işimize yararlı olacaktır. (K 35)

“Hayatımızı kolaylaştıran dil.” (K 64)

“Hayatı çok iyi anlattığını düşünüyorum.” (K 106)

“Senin bütün hayatında ihtiyacın olduğu şeydir.” (K 131)

“Türkçe de yaşamımız gibi önemlidir.” (K 134)

“Türkçe hayat kurtarır.” (K 138)

“Her yerde her zaman işimize yarar.” (K 153)

“Türkçe = hayat + yaşam.” (K 227)

“İnsanların meslek sahibi olabilmesini sağlayan bir derstir.” (K 303)

“Çoğu insan Türkçeyi sevmez ama ben sevenlerin tarafımdanım.” (K 306)

“Türkçeyi düşündüğümde geleceğimi, hayatımı görüyorum.” (K 370)

Gelecek: “Geleceğimiz Türkçenin elindedir.” (K 252)

“İlerde cahil kalmamamız için bilmediğimiz, merak ettiğimiz her şeyi bize öğretir.” (K 260)

“Bizim hayatımız onun elindedir.” (K 269)

“Türkçeyi iyi anlarsak meslek sahibi oluruz.” (K 273)

Akıl: “İnsanlar Türkçeyi anlayarak her şeyi çözer, yapar.” (K 298)

“Bizi çalıştırır ve zekamızı artırır.” (K 357)

Zihin: “İnsanları çalıştırır. Zihinleri güçlendirir.” (K 338)

“Zihnimizi geliştirir.” (K 460)

Kalp: “Türkçe dersini anlatırken insanın kalbindekileri söylüyormuşsun gibi.” (K 399)

Sevgi: “Her gelen öğretmen izim derslerimizi sevgi ile anlatıyor.” (K 276)

Mutluluk: “Ben yeni bir şeyleri öğrendiğim her zaman mutlu oluyorum.” (K 224)

Özgürlük: “Hayat dolu ve istediğin zaman her kelimeyi öğrenebiliyorsun.” (K 52)

Sıcak yuva: “Ne zaman Türkçe dersine girsem kendimi sıcacık evimde hissediyorum.” (K 251)

Temel (ev): “Bir ev yapmak için önce temel gereklidir. Türkçe de aynı öyle.” (K 110)

Her şey: “Bir yere gittiğimizde Türkçe bilmezsek karşımızdakinin ne dediğini bilmeyiz.” (K 166)

Tablo 10: “Farklı Adlandırmalar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri

<i>Kategori</i>	<i>Metafor sayısı (f=53)</i>
3. “Farklı adlandırmalar”	yol (6), araba (6), soba (3), merdiven (2), oyun (2), labirent (2), anahtar (2), şifre (1), bulmaca (1), pirinç ayıklama (1), birbirine sıkı bağlanmış ip (1), oyuncak bebek (1), robot (1), sihirbaz (1), duvar (1), dağa tırmanmak (1), Futbol stadında boş tribün (1), market (1), silah (1)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar:

Yol: “Türkçeyi öğrendikçe başka başka konular karşımıza çıkıyor ve konular hiç bitmiyor.” (K 30)

“Gelecekte benim yolum olacaktır.” (K 257)

“İnişli, çıkışlı bir yol gibidir. Bazen kolay bazen zor. Anlamak için bazen uğraşmak gerekir bazen de hiç gerekmez.” (K 326)

Araba: “Sonsuza kadar ilerleyen bir araba gibi nereye gidersek gidelim hep karşımıza çıkacaktır.” (K 259)

“Bizi hayat yolculuğuna çıkarır.” (K 262)

“Araba gibi güzeldir.” (K 271)

“Konuyu öğrenmeden geçip gidiyor.” (K 423)

Soba: “İnsanın içini ısıtır, genişletir ve insanın her zor gününün yoldaşdır.” (K 182)

“Dinleyince içimi ısıtır.” (K 233)

Merdiven: “Tek bir konu ondan sonraki tüm konularda önümüze çıkar. Tek bir konu tüm konuları ilgilendirir.” (K 82)

“Adım adım ilerliyor.” (K 120)

Oyun: “Çalışırken oyun oynar gibiyiz.” (k 448)

“Zevklidir.” (k 455)

Labirent: “Çok karışık içinden nasıl çıkacağımızı bilmiyoruz.” (K 94)

Anahtar: “Türkçe bilmeseydim Türkçe konuşulan yerlerde nereye gideceğimi, kime ne soracağımı bilemezdim.” (K 9)

“Anahtarımızdır.” (K 135)

Şifre: “Hayatın en önemli dersi ve geleceğin tek çaresidir.” (K 24)

Bulmaca: “Bilen çok kolay der bilmeyen fazla zordur der.” (K 300)

Pirinç ayıklama: “Sanki pirinç ayıklıyorsun, çok karmaşık.” (K 97)

Birbirine sıkı bağlanmış ip: Bütün kelimeler birbirine anlamca bağlanmış. (K 144)

Matruşka: “İçinden hep yeni şeyler çıkar, bize yol gösterir.” (K 86)

Oyuncak bebek: “Bir oyuncak ne kadar eskise bile yine de çok seversin.” (K 249)

Robot: “Bize bilgi verir.” (K 264)

Sihirbaz: “Bize bilmediğimiz bilgiler gösterir.” (K 272)

Duvar: “Güzel, kolay. Tırmandıkça tırmanıyorsun.” (K 77)

Dağa tırmanmak: “Çok eğlencelidir.” (K 305)

Futbol stadında boş tribün: “Önemsiz, hiçbir şeye dair değil. Gelecekte hiç işimize yaramayacak.” (K 248)

Market: “Hepsi çok karmakarışık. Türkçe bir ders ama çok konu var.” (K 221)

Silah: “Bir şahıs bize bir şeyler söylerse siz kendinizi Türkçe savunursunuz.” (K 163)

Tablo 11: “Doğadaki Canlı Varlıklar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri

<i>Kategori</i>	<i>Metafor sayısı (f=51)</i>
4. “Doğadaki Canlı Varlıklar”	çiçek (15), ağaç (14), gül (8), doğa (6), meyve (2), mor menekşe (1), ay çiçeği (1), çınar (1), fidan (1), kedi (1), koyun (1)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar:

Çiçek: “Çiçek görüntü olarak küçük fakat kokusuyla büyük bir şey oluyor. Türkçede de kelime köküne ek ekliyorsun.” (K 40)

“Çiçeğin herkes için değerli olduğu gibi Türkçe de değerlidir. Çok canlı, eğlenceli bir derstir.” (K 222)

“Çiçek gibi güzeldir.” (K 258)

“Her yaprağında bilgi var.” (K 447)

Ağaç: “Türkçe, Türk milletinin ana dilidir.” (K 36)

“Ağacın dalları her yere uzar. Türkçe de öyledir.” (K 47)

“Türkçede soy ağacı var ve o ağaca ailelerimizin isimlerini yazıyorum.” (K 51)

“Ağaç gibi durmadan her yerde büyür, güçlüdür.” (K 75)

“Ağacı öğretmen, yetişip olgunlaşan meyveleri de öğrencilere benzetiyorum.” (K 125)

“Ağacın bir sürü dalı olduğu gibi Türkçenin de bir sürü konusu var.” (K 146)

“Hep yaşıyor. Hep var”. (K 212)

“Olmazsa olmaz bir derstir.” (K 236)

Gül: “Gül gibi güzeldir.” (K 67)

“Türkçe çok ama çok güzel ve zevklidir. Ana dilimiz olduğu için de çok seviyorum.” (K 89)

“Türkçe gül gibi güzel, Türkçenin zorlukları da diken gibidir.” (K 143)

“Türkçe çiçek gibi çok güzel ve çok zevklidir.” (K 312)

Doğa: “Türkçe dersinde eğleniyoruz, gülüyoruz tıpkı doğada gülüp oynayıp eğlendiğimiz gibi.” (K 42)

“Doğa gibi hem karmaşık hem de güzel.” (K 88)

Meyve: “Her yeni meyve Türkçe için yeni bir kavram demektir.” (K 48)

“Meyve gibi Türkçe de sıkıcı ve değersiz bir derstir.” (K 234)

Mor menekşe: “Çok güzel bir derstir. Öğretmenimiz bizi mutlu etmek için her şeyi yapar.” (K 424)

Ay çiçeği: “Bazen kolay bazen zordur. Ay çiçeği de geceleri kapalı gündüzleri açıktır.” (K 93)

Çınar: “Çınarın yaprakları kadar bilgi doludur.” (K 467)

Fidan: “Fidanla ilgilenirsen, sularsan o fidan büyüyüp güzelleşir insana hayat verir. Türkçe de insana hayat verir.” (K 216)

Kedi: “Masumdur. Rahat bir konuşması vardır.” (K 91)

Koyun: “Türkçeyi işlediğimizde her kelime birbirini çağrıştırır.” (K 26)

Tablo 12: “Coğrafya ile İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri

<i>Kategori</i>	<i>Metafor sayısı (f=37)</i>
5. “Coğrafya ile İlgili Kavramlar”	güneş (12), ışık (6), dünya (5), ay (4), su (4), bulut (3), yıldız (1), ateş (1), yanardağ ve kutup (1)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar:

Güneş: “Güneş pasparlıktır, Türkçe de aynı parlak bir ışıltıdır.” (K 31)

“İnsanları aydınlatıyor.” (K 57)

“Durmadan etrafına ışık saçar, aydınlatır.” (K 74)

“Güneş gibi yolumuzu aydınlatır.” (K 81)

“Her zaman yanı başımızda ve bizi aydınlatır.” (K 95)

“Herkesi ışığıyla aydınlatır.” (K 102)

“Türkçe bizi parlatır.” (K 121)

“Etrafını aydınlatır.” (K 128)

Işık: “Bizi bilgisiyle aydınlatan, bize doğru yolu gösteren dildir.” (K 72)

“Yolumuzu her kaybettiğimizde bize doğru yolu gösterir.” (K 87)

“Önümüzü görmek için.” (K 377)

“Bizi aydınlığa götüreceği için.” (K 384)

Dünya: “Türkçe dünyada önemli bir dildir.” (K 164)

“Türkçe zengin ve önemli bir ders olduğu için.” (K 240)

“Bize her şeyi öğretir.” (K 244)

“Her şey dünyadır.” (K 315)

Ay: “Türkçe bize geleceği kolaylaştıran bir dil, derstir.” (K 69)

“Geceleri karanlığı aydınlatan aydır.” (K 78)

“Beni aydınlatır.” (K 396)

Su: “Su olmadan yaşamayacağımız gibi hayat da Türkçesiz yaşanmıyor.”
(K 90)

“Altı yaşından beri okula gidiyoruz. Kolayca ve çabuk öğreniyoruz.”

(K 92)

“İnsanlar susuz yaşayamaz. Biz de Türkçesiz yaşayamayız.” (K 109)

“Su olmazsa yaşayamayız.” (K 122)

Bulut: “Her şeyiyle hafiftir.” (K 83)

“Türkçe çok güzeldir. Okumamızı yazmamızı sağlar.” (K 263)

“Susuz kaldığımızda yağmur yağdırır bize su yerine bilgi yağdırır.” (K 278)

Yıldız: “Gece yıldızlar çıktığında bir sürü görüyorum ve Türkçeyi yıldızla benzetiyorum.” (K 63)

Ateş: “Sıcacık parlak görülür ama dokunulmaz. Birçok şeye yararlı.” (K 245)

Yanardağ ve kutup: “Bazen Türkçede anlıyorum, bunun için ısınıyorum. Bazen anlamadığım zaman da kutup gibidir.” (K 295)

Tablo 13: “Millî Değer” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri

<i>Kategori</i>	<i>Metafor sayısı (f=17)</i>
6. “Millî Değerler”	bayrak (7), vatan (2), tarih (2), kültür (1), Atatürk (1), hak (1), halk (1), Türk insanı (1)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar:

Bayrak: “Bayrak ne zaman aklıma gelse yanında dil de geliyor.” (K 39)

“Bizim için çok önemlidir.” (K 130)

“Kırmızı kadar güzel, beyaz kadar saftır.” (K 132)

“Bu ulusun değerli hazinesini oluşturan değerli bir parçadır. Bizi biz yapan değerdir.” (K 145)

“Bayrağımız Türkün bayrağıdır. Ve Türkçe de Türkün dili olduğu için bayrağa benzetiyorum.” (K 283)

Vatan: “Ülkemiz ve milletimiz için önemlidir. Kurtuluşa ermek gibidir.” (K 133)

“Türkçe kendimize ait olan bir dil . Bizim Türkçemiz olmasaydı bütün devletler karşısında fakir gibi gözükdük.” (K 302)

Tarih: “Türkçe genellikle Atatürk’ün ve yazarların hayatını anlatan bir dildir.” (K 12)

“Bize tarihi eserlerle ilgili bilgi verir.”(K 417)

Kültür: “Bize kültürümüz gibi birçok yararlı şeyi öğretir.” (K 323)

Atatürk: “Atatürk bu ülke için çok şey yapmıştır.” (K 29)

Hak: “Özgürce öğrenebiliyoruz.” (K 301)

Halk: “Türkçe, Türkiye isimleri benzediği için.” (K 434)

Türk insanı: “Türk insanı gibi sevimli ve önemlidir.” (K 127)

Tablo 14: “Eğitim-Öğretim ile İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri

<i>Kategori</i>	<i>Metafor sayısı (f=16)</i>
7. “Eğitim-Öğretim ile İlgili Kavramlar”	bilim (3), bilim adamı (2), okul (2), alfabe (2), hikâye (2), masal (1), matematik (1), müzik (1), sınav (1)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar:

Bilim: “Türkçe her yerde, her alanda lazımdır.” (K 4)

“Öğretici ve önemlidir.” (K 54)

Bilim adamı: “İçerik dolu.” (K 66)

Okul: “Türkçeyi ilk okulda öğrendik.” (K 129)

“Okulda herkes Türkçe konuşuyor.” (K 175)

Alfabe: “Her harf Türkçede var. Harflerin her biri Türkçeye lazımdır.” (K 2)

Hikâye: “Türkçemizin gelişmesi için hikâye okuyoruz.” (K 285)

“Hikâye gibi okunuluyor.” (k 395)

Masal: “Hep masal okuduğumuz için uykum geliyor.” (K 185)

Matematik: “Matematik gibi bazen karışık olabilir.” (K 362)

Müzik: “Kulağımıza ses verir.” (K 368)

Sınav: “Bazen basit bazen zor.” (K 79)

Tablo 15: “Maddiyatla İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri

<i>Kategori</i>	<i>Metafor sayısı (f=12)</i>
8. “Maddiyatla İlgili Kavramlar”	altın (2), para (2), zengin (2), zengin adam (1), yakıt (1), petrol (1), Amerikan doları (1), elmas (1), pırlanta (1)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar;

Altın: “Bir altın kadar değerlidir.” (K 59)

“Bizi aydınlatan altın kadar değerlidir.” (K 114)

Para: “Bizim için çok değerli.” (K 229)

“Onu birine anlattığımızda yararlı bir şeyler alırız.” (K 318)

Zengin: “Sadece dünyada dili farklı olan ülkeyiz.” (K 44)

“Güzel, anlamlı ve değerlidir.” (K 459)

Zengin adam: “İçinde çok fazla bilgi vardır. Zengin adamda ise çok fazla mal vardır.” (K 58)

Yakıt: “Nasıl arabaya yakıt konulduğunda giderse biz de ek, fiil sayesinde anlamlı cümleler kurarız.” (K 18)

Petrol: “Bilgi kaynağıdır, hayatımızı kolaylaştırır.” (K 261)

Amerikan doları: “Bazen değerlidir, bazen değersiz. Kürt olduğumuz için bize bir şey ifade etmiyor. O alanda bizim için değersiz ama Türkiye’ de yaşadığımız için bize birçok konuda lazım oluyor. İşte bu alanda Türkçe bizim için önemlidir.” (K 62)

Elmas: “Onun gibi parlaktır. Kelime bakımından zengin dili açık, nettir.” (K 139)

Pırlanta: “Parlak ve değerlidir.” (K 140)

Tablo 16: “İnsan Bedeniyle İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri

<i>Kategori</i>	<i>Metafor sayısı (f=6)</i>
9. “İnsan Bedeniyle İlgili Kavramlar”	göz (3), beyin (2),vücutumuzun önemli bir organı (1)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar:

Göz: “Her şeyi onunla görürüz.” (K 187)

“Çok severim, gözüm gibidir.” (K 209)

Beyin: “Her şeyi aklımızda tutmaya yarayan bir derstir.” (K 176)

“Düşünmemi ve konuşmayı beyin yapar ya bizim konuşmamızı sağlayan da Türkçedir.” (K 309)

Vücutumuzun önemli bir organı: “Türkçe, bizim ana dilimizdir.” (K 38)

Tablo 17: “Aileyle İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri

<i>Kategori</i>	<i>Metafor sayısı (f=3)</i>
10. “Aileyle İlgili Kavramlar”	anne (1), aile (1), bebek (1)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar:

Anne: “Bizi başkalarına karşı ifade ediyor, kendimizi anlatmamızı sağlayan en kolay dildir.” (K 34)

Aile: “Sıkılırsan kitap alır okur, sıkıntını giderirsin.” (K 100)

Bebek: “Her şeyi yeni yeni öğreniyoruz.” (K 235)

Tablo 18: “Teknolojiyle İlgili Kavramlar” Kategorisinde yer alan metaforlar ve açıklama örnekleri

<i>Kategori</i>	<i>Metafor sayısı (f=3)</i>
11. “Teknolojiyle İlgili kavramlar”	teknoloji (1), Televizyon (1), Telefon (1)

Öğrencilerin bu kategoriye ait açıklama örneklerinden alıntılar:

Teknoloji: “Türkçe teknoloji gibi hayatımızı kolaylaştırıyor.” (K 332)

Televizyon: “Her şeyin ne olduğunu anlatıyor.” (K 84)

Telefon: “Her şeyi Türkçeden öğreniyoruz. Yazıyı, okumayı, harfleri.” (K 324)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin Türkçeye yönelik kavramsal yapıları, semantik tutumları ve metaforik algılarının belirlenmesine yönelik çeşitli veri toplama araçlarının yer aldığı envanter (EK-2) kullanılmıştır. Bu envanter ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular incelenmiş, tartışılmış ve öneriler geliştirilmiştir.

5. 1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Kelime İlişkilendirme Testi ile İlgili Sonuç

Araştırmanın ilk aşamasında alanda yapılan çalışmalar incelendikten sonra Türkçe kavramıyla ilgili kelime ilişkilendirme testi hazırlanmış, hazırlanan test formu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Şırnak ili Silopi ilçesi Çalışkan Beldesinde bulunan Şehit Binbaşı Ercüment Türkmen Ortaokulu ve Şehit Binbaşı Ercüment Türkmen İmam Hatip Ortaokulunda eğitim-öğretim gören 5, 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinden toplam 473 kişiye uygulanmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramıyla ilgili bilişsel yapılarına ait elde edilen verilerin analizi sonucunda, cevaplanan kelimelerden toplam 15 kategori oluşturulmuş ve kelimeler listelenmiştir. Bu kelimeler Türkçe kavramıyla ilişkili 189 farklı kelime ve toplamda 1727 cevap kelime elde edilmiştir.

Birinci kategoride öğrencilerin, Türkçe kavramına verdikleri ilişkili cevaplar “olumlu ifadeler” başlığı altında toplanmış ve en baskın kategori olarak ortaya çıkmıştır (f=263). Bu kategoride en çok tekrarlanan ilişkilendirmeler: “güzel (f=84), zevkli (f=66), kolay (f=41), değerli (f=31)” şeklindedir. Öğrencilerin ilgili ifadeleri fazlasıyla tekrar etmiş olmaları Türkçeye ilgili bilişsel yapılarının oldukça olumlu olduğunu göstermektedir.

İkinci kategoride katılımcıların cevap olarak verdikleri kelimeler “iletişimle ilgili ifadeler” adı altında toplanmış baskın olan kategorilerden biri olarak ortaya çıkmıştır (f=229). Bu kategoride cevap olarak verilip en fazla tekrar edilen kelimeler:

“okuma (f=67), konuşma (f=49), yazma (f=40) ve yazı (f=31)” şeklindedir. Bu durum göstermektedir ki öğrenciler Türkçenin bir dil olarak iletişimdeki önemini, işlevselliğini kavramış durumdadırlar.

Üçüncü kategori “dil ile ilgili ifadeler” şeklinde oluşturulmuş ve bir diğer baskın kategori olarak yer almıştır (f=220). Bu kategoride cevap olarak veriliş en fazla tekrarlanan kelimeler: “dil (f=127), Türk dili (f=42), ana dil (f=26), konuşma dili (f=11)” dir. Tekrarlanan kelimeler doğrultusunda öğrencilerin Türkçeyi bir dil olarak sınıflandırdıkları gözlemlenmiştir.

Dördüncü kategoride katılımcıların cevap olarak verdikleri ilişkilendirmeler, “eğitim öğretimle ilgili ifadeler” başlığı altında toplanmış baskın kategorilerden biri olarak ortaya çıkmıştır (f=218). Bu kategorideki en fazla tekrar edilen ilişkilendirmeler: “ders (f=64), öğrenmek (f=42), okul (f=26) , öğretici (f=26)” şeklindedir. Bu durum öğrencilerin Türkçenin bir dil olmasının yanı sıra aynı zamanda eğitim öğretimle ilişkisini de doğru kavramlarla ilişkilendirdiklerini göstermektedir.

Beşinci kategori “duygu içeren ifadeler” kategorisi altında toplanan ilişkilendirmelerden oluşmuştur (f=171). Bu kategoride en fazla tekrarlanan kelimeler: “sevgi (f=36), eğlenceli (f=28), saygı (f=17), iyi (f=17)” şeklindedir. Tekrarlanan kelimeler öğrencilerin Türkçeyi olumsuz duygulardan daha çok olumlu, pozitif duygularla ilişkilendirdiklerini göstermektedir.

Altıncı kategoride öğrencilerin cevap olarak verdikleri kelimeler “millî değer ifadeleri” adı altında toplanmıştır (f=140). Bu kategoride en fazla tekrarlanan kelimeler: “Türkiye (f=46), bayrak (f=14), Türk (f=12), vatan (f=11), millet (f=10)” şeklinde olmuştur. Öğrenciler Türkçeyi bu kavramlarla ilişkilendirerek Türkçenin ülkeyi birleştirici, sahiplenici rollerini ön plana çıkarmışlar, Türkçenin bu yöndeki önemine değinmişlerdir.

Yedinci kategori katılımcıların verdikleri cevaplara göre “bilgi kaynağı” şeklinde oluşturulmuştur (f=108). Bu kategoride en fazla tekrarlanan kelimeler: “bilgi (f=58) ve öğretmen (f=36)” olmuştur. Bu durum öğrenciler için bilgiye ulaşmanın yolunun öğretmen olduğunu göstermektedir.

Sekizinci kategoride katılımcılar tarafından tekrarlanan ilişkilendirmeler “gelecek ile ilgili ifadeler” başlığı altında toplanmıştır (f=92). Bu kategoride daha fazla tekrarlanan ilişkilendirmeler: “hayat (f=53), gelecek (f=15), özgürlük (f=15)” şeklindedir. Burada öğrencilerin Türkçeyi özellikle hayat kelimesiyle ilişkilendirmeleri onlar için Türkçenin hayati bir öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Dokuzuncu kategori katılımcıların cevap olarak verdikleri kelimeler “soyut ifadeler” kategorisi altında toplanmıştır (f=63). Bu kategoride en fazla tekrarlanan kelimeler: “akıl (f=25) ve zihin geliştirme (f=16)” şeklindedir. Bu durum öğrencilerin Türkçenin düşünme kabiliyetlerini olumlu yönde etkilediğini fark ettiklerini göstermektedir.

Onuncu kategori katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda “tabiatla ilgili ifadeler” şeklinde oluşturulmuştur (f=54). Bu kategoride ise en fazla tekrarlanan kelimeler “güneş (f=15) ve yıldız (f=9)” olmuştur. Bu durum öğrencilerin Türkçeyi onların yolunu aydınlatan ışık kaynağı olarak gördüklerini ortaya çıkarmıştır.

On birinci kategori “olumsuz ifadeler” şeklinde oluşturulmuştur (f=44). Bu kategoride en fazla tekrar edilen kelimeler: “zor (f=13), yorucu (f=9) ve sıkıcı (f=9)” şeklindedir. Bu durum bazı öğrenciler tarafından Türkçenin daha çok bir ders olarak zor, yorucu ve sıkıcı olarak nitelendirildiğini göstermiştir.

On ikinci kategori katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda “edebî ve anlamsal ifadeler” şeklinde oluşturulmuştur (f=42). Bu kategoride daha fazla tekrarlanan cevap kelimeleri: “hikâye (f=13) ve şiir (f=10)” şeklinde olmuştur. Bu durum öğrencilerin Türkçeyi özellikle ders işlenirken okuma yaptıkları metin türleriyle ilişkilendirdiklerini göstermiştir.

On üçüncü kategoride ise veriler “tarih” adı altında toplanmıştır (f=34). Bu kategoride en fazla tekrar edilen kelime: “Atatürk (f=19)” şeklinde olmuştur. Bu durum öğrencilerin Türkçeyi tarihle ilişkilendirdiklerinde “Atatürk” kelimesinin ön plana çıktığını göstermektedir.

On dördüncü kategoride katılımcılar, “dil bilgisi” ile ilgili ilişkilendirmeler ortaya koymuşlardır (f=31). Bu kategoride diğer kelimelerden daha fazla tekrarlanan kelimeler: “fiiler (f=8) ve ekler (f=5)” olmuştur. Bu durum öğrencilerin Türkçe dersiyle en fazla “fiil ve sözcüğün yapısı” konularını ilişkilendirdiklerini göstermiştir.

Son olarak on beşinci kategorideki veriler ise “sanatsal ifadeler” başlığı altında toplanmıştır (f=18). Bu kategoride en fazla tekrarlanan kelime “müzik (f=13)” şeklindedir. Bu durum öğrencilerin için Türkçenin sesletimi itibariyle müzikle yakın bir ilişkisinin olabileceğini göstermiştir.

5.1.2. Çizme-Yazma Tekniği İle Elde Edilen Sonuçlar

Öğrencilerin Türkçe kavramıyla ilgili bilişsel yapılarının çizme-yazma tekniği kullanılarak elde edilen verilerine ait çizim bulguları “bilgi ile ilgili ifadeler” (87), “eğitim öğretimle ilgili ifadeler” (71), “doğadaki canlı varlıklar” (54) ve “kişi adlandırmaları (46), “diğer adlandırmalar ” (31), “millî değer ifadeleri” (27), “coğrafya ile ilgili ifadeler” (25) ve “soyut ifadeler” (16) ve “şekilsel ifadeler” (10) şeklinde 9 kategori altında belirlenirken, yazım bulguları ise “soyut ifadeler” (16), “bilgi ile ilgili ifadeler” (6), “eğitim-öğretim ilgili ifadeler” (3), ve “şekilsel ifadeler” (1) olarak 4 kategori altında incelenmiştir.

Öğrencilerin çizme-yazma tekniğinde baskın olarak “bilgi ile ilgili ifadeler”, “eğitim öğretimle ilgili ifadeler” ve “doğadaki canlı varlıklar” kategorileri ile ilgili kavramları belirttikleri, ilgili şekilleri çizdikleri ve açıklamaları yazdıkları görülmüştür. Araştırmada “bilgi ile ilgili ifadeler” kategorisinde yoğun olarak kitap (47), kütüphane (23) şekilleri, “eğitim-öğretimle ilgili ifadeler” kategorisinde okul (35), sınıf (20) şekilleri ve “doğadaki canlı varlıklar” kategorisinde ağaç (33), çiçek (10) çizimlerinin daha fazla tekrar edildiği görülmüştür.

Melanlıoğlu (2015), 130 ortaokul öğrencisinin katıldığı araştırmasında “Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine ilişkin algıları nedir?” sorusuna öğrenci çizimleri doğrultusunda cevap aramıştır. Öğrencilerin çizimleri Türkçenin öğrenme alanları, dil bilgisi ve ders süreci ile ilişkilendirilerek toplam 6 kategori altında incelenmiştir. Kategoriler ve belirtilme sıklıkları: dinleme becerisi (10), konuşma becerisi (20), okuma becerisi (15), yazma becerisi (35), dil bilgisi (29), ders süreci (21) şeklindedir. İnceleme neticesinde öğrencilerin Türkçe dersinde zorlandıkları noktaları, derse ilişkin olumsuz durum ya da tutumlarını çizimlerine yansıttıkları saptanmış; zorlandıkları alanların yoğun olarak yazma ve dil bilgisi olduğu görülmüştür.

5.1.3. Duygusal Semantik Tutum Ölçeği İle Elde Edilen Sonuçlar

Çalışmada ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramına yönelik semantik tutumların belirlenmesi, duygusal durumlarının ortaya çıkarılmasını sağlamıştır. Araştırma sonuçlarının ilgili literatüre farklı bir bakış açısıyla nitelikli veriler kazandırdığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin belirlenen aritmetik ortalama ve % değerlerine göre Türkçe kavramını daima kolay ($X=5,034$; %32,0) olarak algıladıkları belirlenirken, daima zevkli ($X=5,491$; %45,9), daima basit ($X=4,758$; %25,2), daima yorucu değil ($X=4,784$; %30,0), daima değerli ($X=6,106$; %72,6), daima gerekli ($X=6,126$; %72,6), daima yararlı ($X=6,008$; %66,3), daima sevimli, ($X=5,208$; %33,5), daima önemli ($X=6,045$; %70,2), daima öğretici ($X=6,041$; %64,6), daima anlamlı ($X=5,815$; %53,0), daima canlı ($X=4,628$; %23,7), daima zengin ($X=5,367$; %44,8) yönünde algıladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin Türkçeye yönelik semantik tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Canlı (2006), yüksek lisans tezinde duygusal semantik tutum ölçeği kullanarak Türkçe öğretmenliği anabilim dalı 1. ve 4. Sınıf öğrencilerinin “Türkçe” ye yükledikleri kavramlar doğrultusunda alanlarına ait bu kavrama yaklaşımları ve bakış açılarını araştırmıştır. Yükseköğretim düzeyindeki öğrencilerin öğrenim sürecinin başlangıcındaki ve bitimindeki yaklaşımlarının karşılaştırıldığı araştırmada “Türkçe” için seçilen sıfat çiftlerinin sınıf seviyelerine göre aritmetik ortalamaları şu

şekildedir: *canlı-cansız* (1. sınıf X=6,45; 4. sınıf X=6,61), *güzel-çirkin* (1. sınıf X=6,53; 4. sınıf X=6,62), *kolay-zor* (1. sınıf X=4,03; 4. sınıf X=4,71), *yararlı-yararsız* (1. sınıf X=6,02; 4. sınıf X=6,50), *çekici-itici* (1. sınıf X=5,57; 4. sınıf X=5,99), *doğal-yapay* (1. sınıf X=5,86; 4. Sınıf X=6,18), *yeterli-yetersiz* (1. sınıf X=5,44; 4. sınıf 5,64), *kalıcı-geçici* (1. sınıf X=5,77; 4. sınıf X=6,08), *aktif-pasif* (1. sınıf X=5,97; 4. sınıf X=6,28), *güçlü-zayıf* (1. sınıf X=6,23; 4. sınıf X=6,10), *çok yönlü-tek yönlü* (1. sınıf X=5,88; 4. sınıf X=6,09), *değişken-sabit* (1. sınıf X=5,83; 4. sınıf X=5,81), *coşkun-durgun* (1. sınıf X=5,77; 4. sınıf X=6,26), *düzenli-düzensiz* (1. sınıf X=5,77; 4. sınıf X=5,84), *incelikli-kaba* (1. sınıf X=5,95, 4. sınıf X=6,13), *üretken-üretken değil* (1. sınıf X=5,71; 4. sınıf X=6,04), *basit-karmaşık* (1. sınıf X=4,02, 4. sınıf X=4,87), *zengin-fakir* (1. sınıf X=6,23; 4. sınıf X=6,42), *köklü-yeni* (1. sınıf X=6,63; 4. sınıf X=6,57), *büyük-küçük* (1. sınıf X=6,32; 4. sınıf X=6,41), *iyi bir iletişim aracı-iyi bir iletişim aracı değil* (1. sınıf X=6,27; 4. sınıf X=6,52), *kolay etkilenir-kolay etkilenmez* (1. sınıf X=5,73; 4. sınıf X=5,53). Elde edilen bulgular sonucunda Türkçe öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerinin “Türkçe” yle ilgili olumlu bir bakış açısına ve kavram dünyasına sahip oldukları görülmüştür.

5.1.4. Metaforlar İle Elde Edilen Sonuçlar

Metaforlarla ilgili bulgulara göre metaforların çoğunluğunun Türkçe için hissedilen duygular üzerine geliştirilen canlı ve cansız metaforlardan oluştuğu belirlenmiştir. Öğrencilerin Türkçe kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların açıklamaları, gerekçeleri dikkate alınarak ortak özellikleri bakımından on bir kategoride sınıflandırılmıştır:

Kategoriler

1. Bilgi ile ilgili kavramlar (f=64)
2. Mecazi ifadeler (f=53)
3. Farklı adlandırmalar (f=53)
4. Doğadaki canlı varlıklar (f=52)
5. Coğrafya ile ilgili kavramlar (f=37)
6. Millî değerler (f=17)
7. Eğitim-öğretim ile ilgili kavramlar (f=16)

8. Maddiyatla ilgili kavramlar (f=12)
9. İnsan bedeniyle ilgili kavramlar (f=6)
10. Aileyle ilgili kavramlar (f=3)
11. Teknolojiyle ilgili kavramlar (f=3)

Ortaokul öğrencilerinin “Türkçe” kavramına yönelik toplam 87 çeşit metafor ürettikleri ve bunun için 315 görüş belirttikleri görülmüştür. Metaforların *hayat* (f=37), *bilgi* (f=29), *kitap* (f=21), *çiçek* (f=15), *ağaç* (f=14), *güneş* (f=12), *gül* (f=8), *bayrak* (f=7), *ışık*, *doğa*, *yol* ve *araba* (f=6), *Dünya*, *kütüphane*, *öğretmen* ve *gelecek* (f=5), *ay* ve *su* (f=4), *bulut*, *göz*, *soba* ve *bilim* (f=3) metaforları üzerinde yoğunlaştığı görülürken *bilim adamı*, *merdiven*, *oyun*, *labirent*, *anahtar*, *meyve*, *okul*, *alfabe*, *hikâye*, *ansiklopedi*, *kılavuz*, *akıl*, *zihin*, *vatan*, *tarih*, *altın*, *para*, *zengin*, *beyin* metaforlarının ikişer kez tekrarlandığı belirlenmiştir. Diğer 46 metafor ise birer kez belirtilmiştir.

Sevim, Veyis ve Kınay (2012), Türkçe Eğitimi ve Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümlerinde öğrenim gören son sınıf 142 öğretmen adayının katıldığı çalışmada öğrencilerin Türkçeyle ilgili geliştirdikleri metaforlar incelenmiştir. Öğrenciler tarafında en fazla tekrarlanan metaforlar “*çınar* (f=13), *ağaç* (f=11), *ayna* (f=12), *su* (f=8), *akarsu* (f=7), *toprak* (f=7)” olmuştur.

Ulusoy (2013), tarafından yapılan araştırmada 4. sınıfta öğrenim gören 166 sınıf öğretmeni adayı Türkçeyle ilgili metafor geliştirmiştir. Dört kategori altında incelenen metaforlardan en fazla tekrar edilenleri “*temel* (f=38), *beste* (f=29), *yapı taşı* (f=20), *şarkı-türkü* (f=18), *yemek* (f=16), *ağaç* (f=13)” şeklindedir.

Pilav ve Elkatmış (2013) 142 öğretmen adayının katıldığı çalışmasında katılımcıların Türkçeyle ilgili algılarını metafor yoluyla belirlemeyi amaçlamışlardır. Katılımcılar tarafından toplam 55 metafor geliştirilmiş ve metaforlar “bir toplumu millet yapan bağlayıcı unsur olarak Türkçe, iletişim aracı olarak Türkçe, kurallı, etkileyici ve zengin yapısıyla Türkçe ve hayatımıza yön veren, kültürel aktarım aracı olarak Türkçe” gibi dört kategori altında toplanmıştır. Çalışmalarında en fazla

tekrarlanan ilk altı metafor “su ($f=12$), ağaç ($f=7$), deniz ($f=7$), hayat ($f=7$), yaşamak ve yaşam kaynağı ($f=7$), çiçek ($f=6$)” şeklindedir.

Kadıızade (2014) tarafından yapılan çalışmada 103 öğretmen adayının Türkçe dersine yönelik algılarının tespitinde katılımcıların 103 metafor geliştirdiği gözlemlenmiştir. Araştırma bulguları sonucunda “Türkçe Dersi” ile ilgili oluşturulan tematik kategoriler, Türkçe dersinin kuşatıcı olması, bilgi vermesi, vazgeçilmez olması, tarihle bağ kurması, sonsuzluğu temsil etmesi, çeşitlilikleri bünyesinde barındırması, değerli olması, bağımlılık yapması, zevk vermesi şeklinde 9 başlık altında toplanmıştır. Çalışmada en fazla frekans değerine sahip olan kategori “çeşitlilikleri içinde barındıran Türkçe” olup en fazla tekrarlanan metaforlar ise “gökkuşağı ($f=6$), hayat ($f=5$) ve kalp ($f=5$)” metaforlarıdır.

Boylu ve Işık (2017), Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçeye yönelik algılarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında 100 katılımcının 100 tane metafor ürettiklerini tespit etmiş ve metaforları “diller arası benzerlik, olumlu his, ihtiyaç ve kolay bulma” şeklinde dört kategori altında incelemiştir. Çalışmada en fazla tekrarlanan metaforlar ise “su ($f=4$), deniz ($f=3$), anahtar ($f=3$)” şeklinde olmuştur.

Taşgın, İleritürk ve Köse (2018) iki okuldan toplam 158 8. sınıf öğrencisinin katıldığı çalışmalarında katılımcıların “Türkçe Dersi” ve “Türkçe Öğretmeni” kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforları incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrenciler Türkçe dersine ilişkin 49 metafor üretmişlerdir. Öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin üretmiş oldukları metaforlar “temel bir unsur olarak Türkçe dersi, rahatlatıcı bir unsur olarak Türkçe dersi, geçmişin bir uzantısı olarak Türkçe dersi, bilgilendirici bir unsur olarak Türkçe dersi, olumsuz bir unsur olarak Türkçe dersi, özgürlüğün yansıtıcısı olarak Türkçe dersi” şeklinde altı kategori altında toplanmıştır. Bu kategorilerde en fazla tekrarlanan metaforlar ise “güneş ($f=13$), hayat ($f=6$), su ($f=5$), kitap ($f=5$)” şeklindedir.

Dinçel ve Yılmaz (2018)'in çalışmalarında 280 ortaokul öğrencisi “Türkçe dersi” kavramına yönelik 259 metafor geliştirmiştir. Geliştirilen metaforlardan en fazla tekrarlanaları “*hayat (f=15) ve eğlence (f=15)*” şeklindedir.

Yukarıda verilen araştırmalardaki geliştirilen metaforlara sıklık değerleri açısından bakıldığında genellikle “hayat, su, ağaç, güneş, deniz” metaforlarının en çok tekrar eden metafor olduğunu görürüz. Bu durum araştırmamızda bulgu olarak verilen metaforlarla benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin Türkçeyle ilgili benzetme yaparken diğer metaforlardan daha fazla tekrar ettikleri hayat, bilgi, kitap, çiçek, ağaç, güneş metaforları onların günlük yaşamlarında daha fazla kullandıkları kavram ve kelimelerdir. Türkçe onlar için hayat, bilgi aldıkları kitap, ağaç gibi kök salan, güneş gibi yollarını aydınlatan varlıktır.

Yukarıda dört başlık altında verilen sonuçlar doğrultusunda öğrenciler tarafından Türkçenin yaşam, hayat kavramlarına benzetilmesi, ilişkilendirilmesi, bu kavramların yerine koyulması Türkçenin özellikle iletişimdeki önemini, bu öğrencilerin hayatla, kariyerleriyle Türkçeyi bağdaştırdıklarını göstermiştir. Genel olarak Türkçe, onlara göre hayatın kapısını aralayan, yaşamı kolaylaştıran dildir.

5.2. Öneriler

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe kavramı üzerine bilişsel yapıları, duygusal semantik tutumları ve algıları belirlenmesi sonucu elde edilen veriler doğrultusunda,

1. Türkçeye yönelik bu tip çalışmaların farklı sınıf düzeylerinde ele alınarak karşılaştırma yapılması,
2. Çalışmanın örneklem grubunun farklı bölgelerdeki eğitim kurumlarından seçilerek karşılaştırma yapılması,

önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Arnett, R. C. (1999). Metaphorical Guidance: Administration As Building And Renovation. *Journal Of Educational Administration*, 37(1), 80-89.
- Arslan, M. ve Bayrakçı , M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından Değerlendirilmesi. *Millî Eğitim*, 35(171), 100-108.
- Backett-Milburn, K. ve McKie, L. (1999). A Critical Appraisal of The Draw and Write. *Health Education Research Theory & Practice*, 387-398.
- Bahar, M., Johnstone, A. H. ve Sutcliffe, R. G. (1999). Investigation of Students' Cognitive Structure in Elementary Genetics Through Word Association Tests. *Journal of Biological Education*, 33(3), 134-141.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Boylu, E. ve Işık, Ö. F. (2017). Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Türkçeye Yönelik Algılarının Metaforlar Aracılığı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 450-471.
- Bozkurt, Ü. (2018). Kavram, Kavramsallaştırma Yaklaşımları ve Kavram Öğretimi Modelleri: Kuramsal Bir Derleme ve Sözcük Öğretimi Açısından Bir Değerlendirme. *Dil Dergisi*, 169(2), 5-23.
- Canlı, S. (2006). Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin "Türkçe" ve "Edebiyat" kavramlarına Yükladıkları Anlamlar. *Yüksek Lisans Tezi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cavkaytar, S. (2010). *Dengeli Okuma Yazma Yaklaşımının Türkçe Öğretiminde Uygulanması: İlköğretim 5. Sınıfta Bir Eylem Araştırması*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çelikten, M. (2006). Kültür ve Öğretmen Metaforları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 269-283.
- Dinçel, B. ve Yılmaz, A. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin ve Türkçe Öğretmeni Adaylarının "Türkçe Dersi" ve "Türkçe Öğretmeni" Kavramlarına İlişkin Metaforlar. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 243-276.
- Doymuş, K., Canpolat , N., Pınarbaşı, T., Bayrakçeken, S. ve Gürses, A. (1998). Üniversite Kimya Bölümleri Öğrencilerinin Bazı Kimya Kavramlarını Anlama Düzeyleri. *Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*.
- Ekici, G. (2016). Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Mikroskop Kavramına İlişkin Algılarının Belirlenmesi: Bir Metafor Analizi Çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 615-636.

- Ekici, G. ve Duran, V. (2018). Öğretmen Adaylarının "Kadına Şiddet" Kavramına Yükledikleri Duygusal semantik Değerlerin Analizi . *Uluslararası Kadın Kongresi: Sosyo & Hukuki Perspektifte Kadının Yeri*, 243-257.
- Ekici, G., Gökmen, A. ve Kurt, H. (2014). Öğretmen Adaylarının "Bilgisayar" Kavramı konusundaki Bilişsel Yapılarının Belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 34(3), 357-401.
- Ergin, M. (2004). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım Yayın Tanıtım.
- Fidan , M. ve Eren, A. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Tutum Görünümleri İle Eğitime İlişkin Motivasyonları Arasındaki İlişkiler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 480-493.
- Freddman , J. L., Sears, D. O. ve Carlsmith, J. M. (1993). *Sosyal Psikoloji*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Gilbert, J. K., Boulter, C. ve Rutherford, M. (1998). Models İn Explanations Part 1: Horses For Courses? *International Journal Of Science Education*, 20(1), 83-97.
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma ve Yazma Sürecinde Metaforlardan Yararlanma Durumları, Doktora Tezi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güneş, F. (2017). *Türkçe Öğretimi Yaklaşım ve Modeller*. Pegem Akademi.
- Inbar, D. E. (1996). The Free Educational Prison: Metaphors and Images. *Educational Research*, 38(1), 77-92.
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum, Algı ve İletişim*. Ankara: Elips Kitap.
- İşık, M. (2004). *Sizinle İletişebilir miyiz?* Konya: Eğitim Kitabevi.
- Kadızoade, E. (2014). Aktif Öğrenmede Bir Teknik; Metafor Uygulaması "Türkçe Öğretmen Adaylarının Türkçe Dersi Algıları Üzerine". *International Journal of Language Academy*, 2(4), 68-85.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kaplan, M. (2012). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Noel Yayın Dağıtım.
- Kavcar , C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1997). *Türkçe Öğretimi* . Ankara: Engin Yayınevi.
- Kaya, A. İ., Arslantaş, İ. ve Şimşek, N. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(30), 376-387.

- Kaya, M. ve Taşdere, A. (2016). İlkokul Türkçe Eğitimi İçin Alternatif Bir Ölçme Değerlendirme Tekniği: Kelime İlişkilendirme Testi. *Turkish Studies*, 803-820.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türk Dili ve Kompozisyon*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Kurt, H. (2013a). Biyoloji Öğretmen Adaylarının "Bağışıklık" Konusundaki Bilişsel Yapıları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(21), 242-264.
- Kurt, H. ve Ekici, G. (2013). Biyoloji Öğretmen Adaylarının "Bakteri" Konusundaki Bilişsel Yapılarının ve Alternatif Kavramlarının Belirlenmesi. *Turkish Studies*, 8(8), 885-910.
- Kurt, H. ve Ekici, G. (2013b). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testi ve Çizme-Yazma Tekniğiyle "Osmoz" Kavramı Konusundaki Bilişsel Yapılarının Belirlenmesi. *Turkish Studies*, 8(12), 809-829.
- Kurt, H. ve Ekici, G. (2014). Duygusal Semantik Farklılığa Göre Öğretmen Adaylarının AIDS'e Yükledikleri Değerler. *Turkish Studies*, 1507-1524.
- Lohr, V. I. ve Bummer, L. H. (1992). Assessing and Influencing Attitudes toward Water-Conserving Landscape. *HortTechnology*, 2(2), 253-256.
- MEB. (2018). Türkçe Dersi Öğretim Programı. Ankara.
- Melanlıoğlu, D. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersi Algılarına Yönelik Yaptıkları Çizimler. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 3(1), 27-38.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2015). *Nitel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, E. (1983). Anadili Öğretimi. *Türk Dili Dergisi*(Temmuz-Ağustos), 379-380.
- Pilav, S. ve Elkatmış, M. (2013). Öğretmen Adaylarının Türkçe Kavramına İlişkin Metaforları. *Turkish Studies*, 8(4), 1207-1220.
- Pridmore, P. ve Bendelow, G. (1995). Images of Health: Exploring Beliefs of Children. *Health Education Journal*, 473-488.
- Rennie, L. J. ve Jarvis, T. (1995). English and Australian children's perceptions about. *Research Science Technology Education*, 37-52.
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin sahip olduğu İmgeler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 7(2), 281-326.
- Sackmann, S. (1989). The Role of Metaphors in Organization Transformation. *Human Relations*, 463-485.

- Sever, S. (1997). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sevim, O., Veyis, F. ve Kınay, N. (2012). Öğretmen Adaylarının Türkçeyle İlgili Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi: Atatürk Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi* , 1(1), 38-47.
- Singh, K. (2010). Metaphor as a Tool in Educational Leadership Classrooms. *Management in Education*, 24(3), 127-131.
- Smith, E. L., Blakeslee, T. D. ve Anderson, C. W. (1993). Teaching Strategies Associated with Conceptual Change Learning in Science. *Journal of Research in Science Teaching*, 30(2), 111-126.
- Sözcü , U. (2015). *7. Sınıf Çğrencilerinin Bilimsellik Değerine İlişkin Zihinsel Modellerindeki Değişimin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi*. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi.
- Taşdere, A., Özsevgeç, T. ve Türkmen, L. (2014). Bilimin Doğasına Yönelik Tamamlayıcı Bir Ölçme Aracı: Kelime İlişkilendirme Test. *Fen Eğitimi ve Araştırmaları Derneği Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 2(2), 129-144.
- Taşgın, A., İleritürk, D. ve Köse , E. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin "Türkçe Dersi" ve "Türkçe Öğretmeni"ne İlişkin Metaforları . *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 397-410.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık .
- Türkçe Sözlük. (2009). 1380. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ulusoy, M. (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe ve Öğrenme Alanları İle İlgili Metaforları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*(14), 1-18.
- Yıldırım , A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zorbaz, K. Z. ve Habeş, M. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1737-1756.

EK-1

T.C.
SİLOPİ KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 19679447-200-E.8486780
Konu : Beyza GÜLER
(Türkçe Öğretmeni)

27.04.2018

İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
SİLOPİ

İlçemiz Şehit Binbaşı Ercüment Türkmen İmam Hatip Ortaokul Müdürlüğünün türkçe öğretmeni Beyza GÜLER türkçe eğitimi alanında yüksek lisans tez çalışması için Şehit Binbaşı Ercüment Türkmen Ortaokul ve Şehit Binbaşı Ercüment Türkmen İmam Hatip Ortaokul öğrencilerine anket yapılması Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Gereğini arz ederim.

Bilal GÜNGÖRMÜŞ
İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü

OLUR
27.04.2018

Bülent DAYANAN
İlçe Milli Eğitim Müdürü

1-Yazı

Adres: ilçe milli eğitim müdürlüğü
Elektronik Ağ:
e-posta: i5423287234@gmail.com

Güvenli Elektronik İmza:
Aşlı İle Aynıdır
27.04.2018
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

Bilgi için:
Tel:
Faks:

4- TÜRKÇEYİ neye ve neden benzetiyorsunuz. Aşağıya görüşlerinizi Neden? Çünkü bölümünde detaylıca belirtiniz.

TÜRKÇE:.....
.....gibidir.

Neden?Çünkü:.....
.....
.....

5-“TÜRKÇE nedir? Ne anlıyorsunuz?” 15 dakika içinde çizerek (resim-şekil-şema) açıklayınız. TÜRKÇE ile ilgili fikirlerinizi özgürce ve sınırlamadan ifade ediniz.

EK-3

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	BEYZA GÜLER			İmza:	
Doğum Yeri:	KONYA				
Doğum Tarihi:	02.01.1992				
Medeni Durumu:	BEKAR				
Öğrenim Durumu					
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl	
İlköğretim	MEHMET BEĞEN İO		KONYA	2003	
Ortaöğretim	MEHMET BEĞEN İO		KONYA	2006	
Lise	ÖZEL BAŞAK KOLEJİ		KONYA	2010	
Lisans	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ TÜRKÇE EĞİTİMİ		KONYA	2014	
Yüksek Lisans					
Becerileri:	-MS Office				
İlgi Alanları:	-Sanat -Edebiyat				

İş Deneyimi:	-MEB
Aldığı Ödüller:	
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Prof. Dr. Mustafa YILDIZ, Doç. Dr Hakan KURT
Tel:	0537 280 41 26
Adres	Havzan Mah. Yeni Elektrik Santral Caddesi Altınbaşak Konakları 4/A No:18 Meram/ Konya